

เสวนา 07
“นิเวศประวัติศาสตร์”

HATCH - U
PROJECT

HATCH - U

PROJECT

เสวนา 07
“นิเวศประวัติศาสตร์”

จูน

แก้ว

ดริม

เน็ต

บอล

ดิว

ฟิน

เต๋า

ปาน

บับเบิล

แม้ว

จิ้ง

กี้

แก๊ง

เต้

ท๊อป

หยิน

กิจกรรม Hatch-U

เสวนา 07

“นิเวศประวัติศาสตร์”

วันจันทร์ที่ 30 พฤศจิกายน 2552

สถานที่ : Fern Forest Cafe เชียงใหม่

วิทยากร

อาจารย์อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

ผู้เข้าร่วมเรียนรู้

1. บับเบิล - น.ส.ประภาพัชฌร ชูณหวารากรณ์
2. ท๊อป - นายณัฐวัฒน์ อีระเลิศธรรม
3. กี้ - น.ส.สิรวดี ภควลีธรรม
4. เต้ - นายจิรวิทย์ ธีรวงศ์จิรกุล
5. ฟิน - นายณัฐดนัย บุตรา
6. บอล - นายปิติบดี ระวียันต์
7. จูน - น.ส.ชรินรัตน์ ขุนขำ
8. ดิว - น.ส.ปัทมาปภาณี สมัครการ
9. หยิน - น.ส.ธนาลัย พูลศิริ
10. เต๋า - นายภควิต ทวีปวรเดช
11. แก๊ง - นายโชคนิธิ คงชุ่ม
12. ปาน - น.ส.นันทพร สุทธิพงษ์ไควล์
13. แม้ว - น.ส.สุทธิพร เรื่องฤทธิศักดิ์
14. เน็ต - น.ส.ฉันทิมา สุวรรณถาวรกุล
15. จิ้ง - น.ส.พรพิมพ์ แซ่ลิ่ม
16. ดริม - นายปฐมวิ อินทรอภัยพงษ์
17. แก้ว - น.ส.ธันนดา เทพสิงห์

นิเวศประวัติศาสตร์

แนะนำตัว

ลุงอ้อย อยากให้เราแนะนำตัวกับอาจารย์ก่อน ว่าเรียนอยู่ที่ไหน ชื่ออะไร

บอล ชื่อบอลครับ เรียนอยู่ศิลปกรรม มศว. สาขาทัศนศิลป์ครับ

แก้ว ชื่อแก้วค่ะ เรียนคณะไอซีที สาขานิเทศศาสตร์ เอกวิทยุและโทรทัศน์ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศิลปากรค่ะ

จูน ชื่อจูน เรียนอยู่ปี 3 คณะไอซีที สาขานิเทศศาสตร์ เอกวารสารและหนังสือพิมพ์ ม.ศิลปากรค่ะ

แม้ว เรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปี 2 ค่ะ

บับเบิ้ล ชื่อบับเบิ้ล ไปโอเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปี 2 ค่ะ

เน็ด สวัสดิ์ค่ะ ชื่อเน็ด เรียนเกสซ่า ปี 2 จุฬาฯ ค่ะ

ท็อป สวัสดิ์ครับ ชื่อท็อปครับ เรียนการทูตฯ อยู่ที่วิทยาลัยนานาชาติ มหิดล

แก๊ง สวัสดิ์ครับ ชื่อแก๊งครับ เรียนชีววิทยาเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยมหิดลครับ

เต้ สวัสดิ์ครับ ชื่อเต้ มาจาก ม.กรุงเทพ เรียนศิลปกรรม ทัศนศิลป์

เต๋า ชื่อเต๋าค่ะ เรียนพฤษศาสตร์ อยู่ที่มหิดล

จิง สวัสดิ์ค่ะ ชื่อจิง เรียนนิติฯ รามา ปี 2 ค่ะ

ปาน สวัสดิ์ค่ะ ปานค่ะ เรียนการโรงแรม ศิลปากร ปี 2 ค่ะ

ดริม สวัสดิ์ครับ ชื่อดริมครับ เรียนอยู่ปี 2 ภาควิชาศิลปะการละคร อักษรฯ จุฬาฯ ครับ แต่ตอนนี้ปี 3 กำลังจะย้ายไปอยู่ภาควิชาประวัติศาสตร์แล้วครับ (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย จะเอาใจอาจารย์ใช่ไหม (หัวเราะ)

ดริม เปล่า เรื่องจริงครับ

ฟิน สวัสดิ์ครับ ชื่อฟิน อยู่มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรม อิเล็กทรอนิกส์และระบบคอมพิวเตอร์

ดิวิ ชื่อดิวิค่ะ อยู่คณะวิทยาศาสตร์ สาขารัฐวิทยา จุฬาฯ

หยิน ชื่อหยินค่ะ เรียนคณะวิทยาศาสตร์ สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยมหิดลค่ะ ปี 2 ค่ะ

กี สวัสดิ์ค่ะ ชื่อกี เรียนคณะอุตสาหกรรมเกษตร สาขาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ม.เกษตรฯ ค่ะ

ดูอ้อย

ลุงรู้จักอาจารย์ตอนที่อ่านหนังสือเรื่อง *นิเวศประวัติศาสตร์* คือมีคำว่า “นิเวศ” แล้วก็คำว่า “ประวัติศาสตร์” ก็เลยเชิญอาจารย์เป็นที่ปรึกษามูลนิธิ ตั้งใจว่าจะคอยหาเวลามาถามเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ พอมีโอกาสได้เจอกัน ก็ได้ทราบว่าอาจารย์มีความรู้เรื่องญี่ปุ่นมากพอสมควร อาจารย์ไปทำปริญญาเอกที่ญี่ปุ่น แต่ในรายละเอียดลุงไม่รู้แน่ ปัจจุบันนี้ก็สอนอยู่คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ มช. แล้วก็เขียนบทความในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นการวิจารณ์ทางสังคมในบริบทต่างๆ ไม่ว่าจะสังคมการเมืองหรืออะไรก็ตามแต่ อาจารย์อยู่ในกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวในมิติทางสังคม มีประสบการณ์ด้านงานวิจัยอยู่พอสมควรทีเดียวก็น่าจะเล่าอะไรให้พวกเราฟังได้

ความตั้งใจของเรา คือพาเขาตระเวนรับรู้รับฟังเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น หลังจากตระเวนรับรู้ต่างๆ แล้ว ก็ชวนกันสังเคราะห์ตัวข้อมูลต่างๆ ออกมาเป็นความรู้ แล้วก็สร้างไอดีขึ้นมาดูว่าด้านสิ่งแวดล้อม เราจะคิดจะทำอะไรกับมันได้บ้าง ตอนนี้อยู่มีอีกหนึ่งทริปเป็นทริปที่จะลงใต้ ไปอีสานมาแล้ว แล้วก็มาเหนือ ที่เหนือจะใช้เวลาอยู่ 4 วัน รู้สึกว่าเต็มไปด้วยสิ่งที่จะต้องรู้จะต้องเห็นเยอะมาก จนรู้สึกว่าคุณเวลาที่มีนิดเดียว เมื่อก่อน อาจารย์ชัชวาลย์ทองดีเลิศ ก็เกริ่นนำเรื่องของล้านนาไปบ้างว่า อายุของล้านนา 700 กว่าปี นี่มีอะไรตกทอดมา

อ.อรุณจักร์

คงได้คุยกับชัชเกี่ยวกับความเป็นล้านนาและอื่นๆ แล้ว ผมคงขยับมาว่าเราจะเข้าใจสิ่งแวดล้อมอย่างไรนะครับ ปัญหาของบ้านเราจริงๆ แล้วคือ มีความลึกลับและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับนิเวศวิทยาค่อนข้างเยอะ ดังนั้น ก็เลยจะเกิดความขัดแย้งทุกหัวระแหง เราคงได้ยินว่าถ้าเกิดโครงการใหญ่โครงการเขื่อน โครงการอันใหม่ที่กำลังจะเกิดคือ นิวเคลียร์ ซึ่งก็คงทำให้เกิดความขัดแย้งกันอีกมากมาย ดังนั้น เราคงต้องมานั่งนึกกันว่าเราจะคิดเกี่ยวกับเรื่องนิเวศวิทยาอย่างไร เพื่อให้การจัดการทั้งหมด มันแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้นนะครับ

นิเวศวิทยาประวัติศาสตร์

ในส่วนงานนิเวศวิทยาประวัติศาสตร์ของผมคือ พยายามจะแบ่งว่าคนในสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลง หรือมีพัฒนาการความเข้าใจ หรือการอธิบายสภาพสิ่งแวดล้อมหรือนิเวศวิทยาอย่างไร คือสิ่งแวดล้อมทั้งหมดอยู่ของมัน แต่สิ่งสำคัญก็คือมนุษย์เราไปตีความ ไปให้ความหมายอย่างไร และการให้ความหมายของมนุษย์ส่งผลทำให้เราจัดการกับสภาพแวดล้อมตามความหมายที่เราให้

ถ้าใครเคยพลิกดูหนังสือผม จะแบ่งเป็น 3 ยุคกว้างๆ

ยุคแรกคือยุคจารีต ยุคจารีตอธิบายว่าสิ่งแวดล้อมทั้งหมดอยู่ในกรอบของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอุดมคติสูงสุดของมนุษย์ อุดมคติของมนุษย์ในยุคจารีต คือ หลุดพ้นการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นการยึดอุดมคติตรงนี้ ก็สัมพันธ์ว่าเราจะสัมพันธ์กับทุกอย่างอย่างไรไปเบียดเบียนเขาพูดอย่างหยาบๆ อย่างกว้างๆ นะ

ยุคที่สอง คือหลังรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา กระแสการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในยุโรป ส่งผลกระทบมาทำให้เราเปลี่ยนความหมาย ให้ความหมายกับสิ่งแวดล้อมเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เราก็เริ่มถกเถียงมา

จนถึงประมาณ พ.ศ.2520 สังคมไทยก็เริ่มให้ความหมายกับสิ่งแวดล้อมใหม่ มีหลายกระแสมากขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น คนในชุมชนเริ่มหวนมาคิดว่า เราควรจะต้องสร้างหรือให้ความหมายกับทรัพยากรธรรมชาติที่สัมพันธ์กับชีวิตของเขา ตรงนี้เกิดขึ้นหลังปี 2520 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เราอาจจะเห็นถึงไฮไลท์ก็คือ เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีหลายกระแส หลายกระแสที่ให้ความหมายแล้วไม่ลงตัว

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การให้ความหมายกับสภาพนิเวศวิทยาสัมพันธ์กับการให้ความหมายกับตัวเรา

ถ้าหากเราไม่ขัดในการให้ความหมายกับตัวเรา เราก็จัดการความสัมพันธ์ระหว่างเรา

กับสภาพนิเวศไม่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราไม่คิดว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม อย่างการใช้รถพาก็เพียงพอแค่กระแส เคยเห็น คนถือถุงผ้าเข้าห้าง แล้วเอาถุงพลาสติกยก ใส่ถุงผ้า ถามว่า เกิดอะไรขึ้น?

ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ ถ้าหากเราเข้าใจนิเวศเราคงต้องปรับหรือเข้าใจตัวเราด้วย ถ้าหากเราจะอยากอยู่กับระบบนิเวศอย่างเป็นหนึ่งเดียว อย่าง (ความกลมกลืน) harmony สิ่งสำคัญคือต้องคิดถึงตัวเราด้วยว่า เราจะให้ความหมายกับตัวเราอย่างไร ถ้าหากเรายังคิดถึงการบริโภคสูงมากขึ้น เราก็คงไม่มีทางที่จะอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างสอดคล้องกันไปได้นั้นคือภาพกว้างๆ ของนิเวศวิทยาที่ผมเขียนขึ้นมาเพื่อเตือนคนอ่านหรือเตือนสังคมก็แล้วแต่ ว่าปัญหาจะกลับซับซ้อนมากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนวิธีคิดคนเรากับธรรมชาติ

ปัญหาของปัจจุบัน

ปัญหาปัจจุบัน ผมคิดว่าเริ่มรุนแรงมากขึ้น เช่น กรณีที่ทั้งค้างไว้ตอนต้นคือพลังงานนิวเคลียร์ เราจะพบว่าช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา ถ้าใครนั่งดูโทรทัศน์จะเห็นการโฆษณาถึงภาวะวิกฤติไฟฟ้า จำโฆษณาที่โรงงานไฟฟ้าไฟดับทั่วประเทศได้ไหม แล้วการไฟฟ้าก็เก่งมาก แก้ไขได้หมด หรืออื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งกำลังจะรองรับสิ่งที่เขาเรียกว่าพลังงานสะอาด ถ้าหากเราไม่ระวังให้ดี 4 พื้นที่ที่จะกลายเป็นพื้นที่พลังงานสะอาดลงไป จะกลายเป็นจุดชนวนที่รุนแรงมากขึ้น

ดังนั้นเราจะเข้าใจอย่างไรบ้างกับภาวะวิกฤติที่เราต้องใช้ธรรมชาติใช้พลังงานมากขึ้น ย้อนกลับไปที่ผมพูดเมื่อกี้ ว่าเราจำเป็นต้องคิดถึงตัวเราในแง่ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ให้ความหมายกับเรา เราคงต้องคิดถึงการลดการใช้พลังงานธรรมชาติ เช่น ผมเคยเสนอหลายครั้งแต่ว่าไม่ประสบความสำเร็จ คือสมมติเราปิดห้างสรรพสินค้าอาทิตย์ละวัน ให้เขาเลือกปิดเองแต่ละห้างเลือกปิดเอง คุณจะปิดวันไหนก็ได้

(เดวิด สุขกำเนิด)
ผมเชื่อว่า ไม่ใช่ผมเชื่อ อาจารย์เดวิดเขาคำนวณแล้ว เป็นอาจารย์ที่เก่งมากด้านสิ่งแวดล้อมอยู่มิดลหรืออยู่เกซเตอร์ ขอโทษผมก็ลืมไปแล้ว ไม่ทราบรู้จักหรือเปล่า เขาเล่นเรื่องของพลังงาน เขาบอกเลยถ้าหากปิดห้างทั่วทุกแห่ง อาทิตย์ละวัน เราหยุดสร้างโรงไฟฟ้าได้อีกหลายปีทีเดียว หรือการทำให้การเล่นกอล์ฟเป็นกีฬาที่ต้องแพงมากขึ้น เราจะหยุดการใช้พื้นที่ป่าไปในการสร้างสนามกอล์ฟ ตอนนี้สนามกอล์ฟบ้านเราทุกจังหวัดมีหมดแล้ว บางจังหวัดมีมากถึง 20 แห่ง เช่น เชียงใหม่

ดังนั้นสิ่งที่เราต้องคิดกันวันนี้ คือ

เยาวชนทั้งหมดต้องคิด เราจะดัดแปลง ตัวเราเพื่อให้สอดคล้องกับการมองโลกอย่างไร ไร ขณะเดียวกันไม่ใช่แค่ดัดแปลงตัวเรา แต่

ต้องมอด้วยว่านอกจากดัดแปลงตัวเราแล้ว จะเชื่อมสิ่งที่เรียกว่า นโยบายรัฐอย่างไรด้วย ไม่อย่างนั้นแล้วเราไม่มีทวารักษาสิ่งแวดล้อม ไว้ให้ตัวเราหรือแม่กระทั่งลูกหลานเราได้

สังคมไทยวันนี้เชื่อมต่อกับสังคมโลก เริ่มถูกรังสรรค์ทุกอย่างอย่างรวดเร็วและรุนแรงมากขึ้น เราอาจจะวิตกโลกร้อน แต่ถ้าเราไม่แก้หรือไม่คิดถึงการทำงานในระดับประเทศไทย เราก็ไม่มีทางแก้ได้ คงต้องคิดในหลายระดับ ในกรณีชีวิตของพวกเขา ชีวิตในวัยนักศึกษาเราอาจจะทำได้ในหลายรูปแบบ

ในมหาลัยเชียงใหม่ ผมเฉลี่ยว่าวันหนึ่งนักศึกษาที่ม่น้ำ 2 ขวด แปลว่าเขาทิ้งขยะวันละ 20,000 ขวด โดยที่ตัวมหาวิทยาลัยเองไม่เคยคิดถึงการทำให้มีที่กักน้ำที่เพียงพอหรืออื่นๆ เลย อันนี้เป็นตัวอย่างง่ายๆ ขณะเดียวกันตัวมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เองหรือมหาวิทยาลัยทุกแห่งก็พยายามจะบอกว่าตัวเองเป็นผู้ประหยัดพลังงานและอื่นๆ แต่เอาเข้าจริงๆ แล้วไม่ได้ทำอะไร

เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าเราซึ่งเป็นนักศึกษาปี 2 ปี 3 ธรรมดาจากข้างล่างขึ้นไป ผมเชื่อว่าจะเป็นกระแสที่บีบและจะทำให้คนทั้งหมดหวนกลับมาคำนึงว่าการแก้เรื่องสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เรื่องง่ายๆ จะรณรงค์แบบมักง่ายอย่างที่รัฐรณรงค์หรือบางครั้งรณรงค์ใช้ถุงผ้าหรืออื่นๆ นะ ไม่ใช่ง่ายอย่างนั้น ต้องคิดกันที่สลับซับซ้อนมากขึ้น ที่ผมอยากจะเกริ่นก็คงเริ่มต้นแค่นี้ แล้วก็อยากจะคุยอะไรอีก คือถ้าจะคุยเรื่องหนังสือ คงไม่ค่อยมีประโยชน์เท่าไร (หัวเราะ) ถ้าจะเอาหนังสือมาเล่าก็คงกินเวลายาวและไม่ค่อย... หรืออยากจะให้เล่าว่าผมเขียนอะไรมาบ้างก็ได้

ลุงอ้อย อาจารย์เกริ่นให้ฟังว่า ประวัติของความสัมพันธ์ของมนุษย์กับระบบนิเวศ โดยส่วนตัวเห็นว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่น่าจะทำความเข้าใจ เพราะถ้าเราพอที่จะเห็นภาพพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้

หรือการอยู่กับธรรมชาติตั้งแต่อดีตมา สัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น จนกระทั่งปัจจุบัน ผมคิดว่าน่าจะทำให้เขาเห็นภาพบางอย่างขึ้นมา โอกาสที่เขาจะศึกษากันจริงๆ จังๆ แล้วเอามาเขียนก็คงไม่มี พอต้นก็เป็นผลงานอันหนึ่งของอาจารย์ที่ก็คงไม่มีใครทำเอาไว้ ก็เลยอยากจะให้อาจารย์เกริ่นๆ ตรงนี้ก่อน พอเป็นภาพสังเขป

ไม่มีความจริง จริงๆ

อ.อรรถจักร์ พี่อ้อย พอจะมีไวยากรณ์

ลุงอ้อย เรามีสไวยากรณ์ใหม่ กระดาษก็ได้ ลองหาดู

อ.อรรถจักร์ ระยะเวลาเป็นครูที่ชอบเขียนกระดาษ (หัวเราะ) จะอธิบายถึงวิธีคิดจารีตต้องอธิบายถึงโลกภูมิว่ามนุษย์เข้าใจจักรวาลวิทยายังไง ถ้าพูดคงไม่เห็นภาพเลยคิดว่าเขียน เคยได้ยินไวยากรณ์ไหมครับ

Hatch-U เคย

อ.อรรถจักร์ เป็นยังไง

Hatch-U ความเชื่อเกี่ยวกับ 3 โลก

อ.อรรถจักร์ สัมพันธ์กับชีวิตเราไหม

Hatch-U (คุยกับซุซซิบๆ)

อ.อรรถจักร์ ทุกอย่างที่เราเชื่อว่าจริง คือ ความจริง ความจริง จริงๆ ไม่มี Absolute truth ไม่มี เราเห็นอันนี้สีขาว เพราะว่าแสง 7 เฉดสีมากระทบสีขาวเข้าตาเรา ถ้าสมมติว่าวันพรุ่งนี้ อีที่เปลี่ยน 7 เฉดสีให้เหลือแค่ 6 เฉดสี นึกให้ออก ตรงนี้ไม่ใช่สีขาวแล้ว

ความจริงถ้าแม้ทางวิทยาศาสตร์ถือว่า Absolute truth ไม่มี พวกทฤษฎีควอนตัมหรือทฤษฎีอื่นๆ ถือว่าวิทยาศาสตร์เองเป็นแค่การประมาณค่าความเป็นจริงในสังคมมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน สิ่งที่เราคิดว่าจริงนั่นคือความจริง ไม่ทราบเรียนวิทยาศาสตร์ นี่เคยอ่าน โทมัส คุณใหม่ฮะ เวลาพูดถึง (Paradigm) พาราตามต้องเคยได้ยิน พวกเรียนวิทยาศาสตร์ต้องเคยได้ยิน แม้กระทั่งทางวิทยาศาสตร์เอง โทมัส คุณบอกว่าเราคิดกันว่าวิทยาศาสตร์ต่อกันเป็นบันได เลื่อนขึ้นๆ แต่เอาเข้าจริงๆ แล้ว ไม่ใช่ จะคล้ายๆ การค้นพบพาดานความคิดชุดหนึ่งซึ่งเชื่อว่าจริง แล้วทุกคนก็วิ่งอยู่ภายใต้พาดานความคิดอันนี้

วันหนึ่งเริ่มมีข้อมูลการค้นพบที่อยู่นอกพาราตาม ช่วงแรกอาจบอกว่าเกิดจากการทดลองไม่สมบูรณ์ พวกวิทยาศาสตร์จะรู้ว่าเวลาเจออะไรแปลกๆ จะบอกว่าคุณทดลองไม่สมบูรณ์ จนกระทั่งวันหนึ่งข้อมูลย่อยๆ เยอะขึ้น จึงเกิดการ shift of paradigm เปลี่ยนพาราตามใหม่ เกิดพาดาน

ใหม่ ซึ่งพาดานใหม่มักจะพิสูจน์ว่าอันเก่าไม่จริงและอันใหม่จริงกว่า ดังนั้นความจริงในยุคหนึ่ง เราอาจจะเรียกว่าความเชื่อก็ได้แต่มันคือความจริง เหมือนกับวิทยาศาสตร์ ถึงวันนี้ gravity law แรงโน้มถ่วงไม่ใช่แค่แรงเดียวจริงๆ แล้วประกอบด้วย 4-5 แรง แต่ครั้งหนึ่งเราเชื่อว่าเกิดจากแรงดึงดูดของโลกอย่างเดียว เราเชื่อว่าอันนั้นจริง

พูดถึงเรื่องพวกนี้ เพื่อบอกว่าเอาเข้าจริงแล้ว สิ่งที่เราอยู่เป็นความจริงสัมพัทธ์ และเราต้องเข้าใจความจริงสัมพัทธ์ให้ชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าเราจะดีกับมันอย่างไร ไม่อย่างนั้นแล้วเราจะถูกความจริงบาวด้านในโลกปัจจุบัน หลอก

ถ้าไม่ระวัง นั่งดูโฆษณาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แล้วเราจะรู้สึก โห... ทำยสุด มันเป็นพลังงานสะอาด เพราะนั่นเป็นความจริงอยู่ในชุดๆ หนึ่ง เพื่อนผมคนหนึ่งกำลังทำหายคนกรุงเทพฯ พวกเราอยู่กรุงเทพฯ กันหมดใช่ไหม คือถ้าพลังงานสะอาดจริง ตั้งที่สนามหลวงสิ ติดแม่น้ำเจ้าพระยา รัชธรรมศาสตร์ออก ใช้น้ำ ในเมื่อกรุงเทพฯ คือเขตที่ใช้พลังงานสูงสุด และพวกคุณคนกรุงเทพฯ เชื่อว่าพลังงานนิวเคลียร์สะอาด เอาเลย ตั้งที่สนามหลวงกล้าไหม? ผมเชื่อว่าคนกรุงเทพฯ ไม่เอา แต่ถ้าสมมติว่าจะไปตั้งที่นครสวรรค์ คนกรุงเทพฯ จะบอก โอ๊ย คนนครสวรรค์ต้องเสียสละสิ

ดังนั้นตัวความจริงที่ถูกสร้างเป็นสิ่งที่ต้องระวังมากๆ วิธีคิดถึงเรื่องความจริงสัมพัทธ์เปิดโอกาสให้เราคิดถึงทางเลือกอื่นๆ ได้มากขึ้น

เวลาพูดถึงไตรภูมิไม่ใช่แค่ความเชื่อ แต่ คือการอธิบายจักรวาล

เหมือนเราจะอธิบายว่าโลกกลม คติความเชื่อเรื่อง space เรื่อง จักรวาล พื้นที่หรือเวลาไปด้วยกัน ในคติไตรภูมิ เวลาเป็นปัญจะอันตรธาน คือเวลา 5,000 ปี ศาสนาเสื่อม คาดว่าคงพอเคยได้ยินกันมาบ้าง เคยสงสัยไหมว่าทำไมกษัตริย์อยุธยาหรือกษัตริย์พม่าหรือกษัตริย์เขมรก็ตาม เมื่อขึ้นครองราชย์ขึ้นครองบัลลังก์จะต้องลบศักราช ทำไม?

แก้ว: สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่หรือเปล่า

อ.อรุณจักร: คือ เวลา แปลว่าไอ้สิ่งที่อยู่ในหัวเรา นาฬิกาเป็นหน่วยวัดเวลา โมงยามเป็นหน่วยวัดเวลา เวลาคือสิ่งอยู่ในหัวเรา มันฝังอยู่ พวกเรามีเวลาที่เป็นความคิดเรื่องความก้าวหน้า ไม่งั้นพวกเราไม่มาเรียนหนังสือ ไม่งั้นไม่รู้จะเรียนทำไม แต่ขณะเดียวกัน เวลาเดิมเป็นเวลาที่เราเสื่อมลง ความเสื่อมทั้งหมดถูกวัดด้วยความสามารถเข้าถึงธรรมะได้น้อยลง จนกระทั่งใกล้ๆ 5,000 ปี เดียวจะกลายเป็นศาสนา (หัวเราะ) คนมีผ้าเหลืองติดตึงหูก็นี่ถือว่าเป็นพระอรหันต์ ในเวลาแบบนี้ วิธีเดียวที่มนุษย์จะอยู่รอดได้ก็คือ

หนึ่ง ทำบุญทำทานเยอะๆ เพื่อให้ไปเกิดในยุคพระศรีอาริยมุต ไตรัย

สอง ทำบุญทำทานเยอะๆ เพื่อหลุดพ้นสังสาระเลย

สาม คือไปเกิดในภพใหม่ภูมิใหม่ ก็คืออยู่ในไตรภูมิ บนจินตนาการแบบนี้เอง จึงทำให้เกิดการสร้างความคิดที่เอามนุษยสัมพันธ์กับอื่นๆ ด้วยความเมตตาขึ้นมา เกือบทุกศาสนาก็อธิบายอุดมคติของมนุษย์กับทางรอดพ้นแบบนี้ และก็พยายามอธิบายเรื่องมนุษย์ที่จะไม่เบียดเบียนคนอื่น บางศาสนาในอินเดียเชื่อว่าต้นไม้ทุกต้น ทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิต อโยธูกราน

เขา ทุกอย่างมีอาตมัน ที่เมื่อตายแล้ว อาตมันย่อยๆ ทั้งหมดก็จะไปรวมเป็นอาตมันใหญ่ นี่คือวิธีคิดแบบจารีต

วิธีคิดแบบพุทธฝังอยู่ในหัวเรามาเนิ่นนานมาก และในการฝังทำให้เรานิยามพื้นที่ต่างๆ เพื่อความเคารพ อย่างเวลาเราเข้าป่า สมมติว่าคนรุ่นผมขับรถไปบนถนน ปวดฉี่ ฉี่ข้างทาง ทันทันที่ฉี่เสร็จเราก็จะขอขมาทั้งหมด มีพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เราจะต้องไม่ไปละเมิด พอจะนึกภาพออกนะ ไม่ไปเบียดเบียน

แต่เวลาพระสอนศีลห้าในปัจจุบัน คือพระไปสอนแค่ศีลห้าโดยที่ไม่เชื่อมโยงกับอะไรอื่นๆ และเมืองไทยนี่ก็ประหลาดคือเชื่อว่าศีลธรรมสอนกันได้ ผมเชื่อว่าศีลธรรมสอนกันไม่ได้ แต่จะอย่างไรให้พวกเราเข้าใจศีลธรรม อย่างที่อ้อยพามาเห็นพามามีชีวิตร่วม ทุกคนคงเคยเรียน ม.1 – ม.6 มีพระมาสอนศีลธรรม เบื่อฉิบหายเลย พูดกันตรงไปตรงมา ถูกไหม ชักกันจริงๆ ว่าศีลห้าคืออะไร ผมเชื่อว่าบางคนจำไม่ได้ อย่างผมนี่ก็จำได้ 4 ข้อแค่นั้น ข้อสุดท้ายจำไม่ได้ (หัวเราะกัน) พยายามจะไม่รับข้อสุดท้าย (หัวเราะ)

เวลาเราพูดถึงสิ่งที่คนพูดถึงความเชื่อ ก็คือความจริงของคนสมัยนั้น แล้วก็ดัดแปลงชีวิตของคนในการจัดการกับสรรพสิ่งรอบตัว ซึ่งเป็นการจัดการในองค์รวมที่รักษาสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ซ้ำคงพูดถึงผีน้ำพูดถึงผีป่า ในขณะที่เดียวกันก็มีความเปลี่ยนแปลง ถ้าเปรียบเทียบง่ายๆ ผีป่าดูแลป่า ผีบ้านดูแลทั้งหมู่บ้าน ไม่ใช่ดูแลบ้านเดียว ผีโดนดั้นเพิ่งเกิดนะ เกิดขึ้นในสมัยหลัง 2444 คือ ศาลพระภูมิ นี่คือผีโดนดั้น อันนี้ใหม่เอี่ยม บ้านทุกบ้านมีศาลพระภูมิใช้ไหมครับ เคยสงสัยไหมว่าพระภูมิท่านแยกมาดูแล 100 ตารางวาของเรายังไง (หัวเราะกัน) แต่ละบ้านมีพื้นที่ 100-200 ตารางวา ก็มีพระภูมิหมดเลย ท่านเป็นญาติกันไหม ท่านแยกตัวกันมายังไง เคยสงสัยไหมอะ นี่คือผีโดนดั้น เกิดขึ้นพร้อมๆ กับโดนดั้น ถ้ามองเป็นความเชื่อใหม่ ความเชื่อ

ถามว่าเป็นความจริงในหัวเราไหม...เป็นอีก

คำถาม

บอล: สมบัติเราตายไป เราก็คือผีโชนดหรือครับ

(หัวเราะกัน) ฝ้าบ้านครับ

อ.อรรถจักร์ เป็นหรือเปล่าไม่รู้ แต่ว่าถ้าเราเชื่อว่าถ้าเราตายแล้วเราจะอยู่ตรงนั้น เราก็คือผีโชนดไป เพราะเราจะดูแลแค่ 100 ตารางวาของเรา ถูกไหม โผล่หัวไปอีก 100 เขามีอีกผีหนึ่ง เดี่ยวดีกันตายเลย

บอล เราก็คือไปเปียดเปียนเขา

อ.อรรถจักร์ ถามว่าผีพระภูมิที่อยู่แต่ละที่ มาได้ยังไงครับ how come? ผมเคยถามพราหมณ์ พราหมณ์ทำท่าจะลุกขึ้นมาเตะผม (หัวเราะกัน) เพราะพราหมณ์เองก็ตอบไม่ได้ หมู่บ้านจัดสรรมี 200 แปลง มีพระภูมิ 200 ถ้าเป็นแบบนี้เริ่มพบว่า นี่ไม่ใช่การดูแลสมบัติส่วนรวม ไม่ได้ดูแลธรรมชาติแล้วนะ กลายเป็นดูแลเขต และดูแลไม่ใช่แค่ธรรมชาติ นี่คือการเปลี่ยนแปลงที่เราเรียกว่าความเชื่อเริ่มเปลี่ยนมา บ้านผมไม่มีพระภูมิเพราะว่าผมก็อาศัยไหว้พระภูมิข้างบ้าน เชื่อว่าท่านจะข้ามรั้วมาได้ บ้านผมรั้วเตี้ย (หัวเราะ) ไม่งั้นท่านจะแยกตัว สงสารท่านนะ ท่านแยกตัวแบบอะมีบ่า เหนื่อยมาก

บอล ผมเคยฟังพี่ที่คุมไซต์งานครับ เขาบอกว่าตึกทุกตึก เหมือนว่าตามขั้นต้องมีคนฝ้า

อ.อรรถจักร์ อันนี้เป็นความเชื่อใหม่หมดเลย

บอล ผมไม่รู้เหมือนกัน เขาเล่าให้ฟังมา

อ.อรรถจักร์ เดี่ยวตอนท้ายจะพูดถึงสำนักเชิงปัจเจกชนที่เกิดขึ้น เริ่มเกิดทำให้ทุกอย่างกลายเป็นปัจเจก เป็นสมบัติปัจเจก ผีก็เป็นผีของปัจเจก โฉนดนี้เป็นโฉนดของปัจเจก ผีเป็นคนๆ เมื่อก่อนไม่มีนะ ผีเป็นคนๆ ครั้งแรก ผีเป็นปัจเจกครั้งแรกคือนางนากเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังจากนั้นก็เป็นผีปัจเจก เข้าใจผีคนๆ ไข้ไหม

เมื่อก่อนผีคนๆ ไม่มี ผีนาย ก นาย ข นาย ค ไม่มีเลย พอผีนางนากโผล่ขึ้นมา กรมพระยาดำรงราชานุภาพเองทำงานงมมาก เพราะก่อนหน้านั้นเวลาเราพูดถึงพระเทพบิดร ร.1 ก็เป็นการสลายตัว ร.1 เข้าไปเชื่อมกับอื่นๆ

สำนักเชิงปัจเจกเริ่มทำให้เรามองเห็นธรรมชาติกลายเป็นเรื่องที่เราจะเข้าไปขุดรื้อ หรือจะเข้าไปส่วนตัว เปลี่ยน space จากเดิมใหม่หมดเลย

เคยไปดอยหลวงใหม่ พื้นที่ที่เข้าดอยหลวง ถ้าไปตามนิคมธรรมคุณก็ต้องไหว้ก่อน แต่ดอยหลวงหรือที่ต่างๆ ที่เป็นที่ป่า ตอนนี้เหมือนกลายเป็นที่ท่องเที่ยวเพื่อการเสพสุขทางตาของปัจเจกชน ทั้งดอยสุเทพ มี 5 วัด เพื่อเป็นชั้นของการบรรลุนิคมธรรมะจนกระทั่งขั้นสูงสุด--อรหันต์ ตอนนี้วัดต่างๆ หายไป วัดโสดาบันเปลี่ยนชื่อเป็นศรีโสดาแล้ววัดตรงกลางหายหมด ส่วนข้างบนก็เป็นดิสนีย์แลนด์ของทางศาสนาพุทธไป

คือทันทีที่คุณเริ่มเปลี่ยนวิธีคิด โลกภูมิแบบเก่าเปลี่ยนหมด เปลี่ยนการสัมพันธ์ระหว่างเรากับธรรมชาติหมดเลย ไม่ใช่แปลว่าเราจะต้องกลับไปเชื่อไตรภูมิ แต่เราต้องเห็นความหมายของธรรมชาติที่ embed ไว้ มันฝังอยู่ เพื่อเราจะได้อยู่กับธรรมชาติได้อย่างถูกต้อง

เดือดร้อนกัน เพราะเป็นสมบัติส่วนรวมจึงต้องห้าม บนกระบวนการคิดตรง
นี้ เกิดสิ่งที่เราสามารถเรียกได้ว่าเป็น common property นะ ผมใช้คำว่า
CP นะ และ CP นี้ไม่ใช่เจริญโภคภัณฑ์นะ common property คือส่วนที่
สัมพันธ์กับชีวิตเราหมดเลย โดยที่มีนามธรรมอะไรบางอย่างมาคุ้มครอง มี
ผีหรืออะไร ทั้งไทย ล้านนา เขมร ลาว เหมือนกัน

ในภาคพื้นทวีป Southeast Asia มีความเชื่อแบบนี้เหมือนกัน
หมด มีการเปลี่ยนเกิดขึ้นหลังจากที่เราเริ่มเผชิญกับตะวันตก และสิ่งสำคัญ
คือตะวันตกเองก็เปลี่ยนมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม

ทันทีที่เริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรมก็เกิด
ความคิดทวงเวลาอันใหม่ขึ้นมา กลายเป็นเวลา
ที่แปลว่า “ความก้าวหน้า” และความก้าวหน้า
ทั้งหมดนี้ก็คือ มนุษย์จะต้องดัดแปลงเอา
ธรรมชาติทั้งหลายมาใช้เพื่อทำให้ชีวิตมนุษย์
ก้าวหน้าขึ้น

เป็นความคิดที่ผูกกันกับความก้าวหน้า 2 มิติ มิติหนึ่งคือตัวมนุษย์
ต้องก้าวหน้าขึ้น ขณะเดียวกันความก้าวหน้าของมนุษย์ร่วมกันผลักดันทำให้
สังคมก้าวหน้าขึ้น นี่คือ Ideal Progress ซึ่งเล่นพลังอย่างมหาดล มีพลัง
ในการเปลี่ยนโลกทั้งหมดเลย

ทันทีที่ ร.5 เข้ามารับจริงๆ ไม่ได้รับนะ คือตัวรัชกาลที่ 4 เองท่าน
เปลี่ยน โอเค เอาเป็นว่ารับก็ได้ เอ่อ...แล้วค่อยคุยกันทีหลัง นั่นเริ่มทำให้เกิด
การถลุงอะไรมากขึ้น การขยายตัวของการขุดแร่ดีบุกซึ่งแปลว่าผลประโยชน์
ของรัฐเกิดขึ้น การตัดไม้สักทางเหนือเกิดขึ้น การทำลายเริ่มขยายตัวมากขึ้น
ตานี้ผีหายไปหมดเลย ผีวังแจ้นหมดเลย แพ้เงิน ผีบ้านหาย ผีป่าหายเกลี้ยง
เลยเพราะทุกคนเริ่มถลุงไปเรื่อยๆ

จุดที่มาเปลี่ยนจริงๆ คือปี 2500
เป็นต้นมา ทศวรรษนี้ ด้วยวิธีคิดแบบนี้ การ
ถลุงธรรมชาติแบบนี้ เวลาที่เราพูดถึงป่า ผม
ไม่ทราบพวกคุณพวกเราเรียนมายังไง แต่ขอ
ผม เราใช้คำว่าทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมี
นัยยะของความหมายว่าคุณเข้าไปถลุงได้
คุณต่อไว้มัน

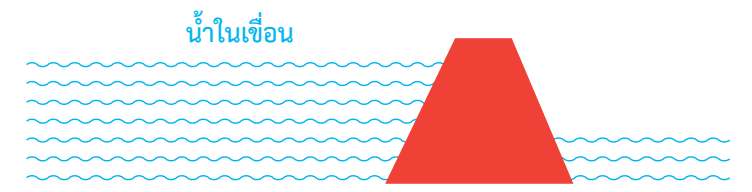
คำว่า “นิเวศวิทยา” ในภาษาไทยเพิ่งเกิดขึ้นเมื่อประมาณปี 2520 นี้เอง

การถลุงแบบนี้ก็ขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ มาขยายมากๆ คือหลังปี 2500 สิ่งที่มาถลุง คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นแผนของฝรั่ง ชื่อว่า รอส คาร์ล หรือบางคนเรียกว่า รอสไต ก็แล้วแต่ คนคนนั้นเขาเชื่อว่าถ้าพัฒนาอุตสาหกรรมแล้วจะดึงภาคเกษตรพัฒนาตาม ก็จึงเป็นการ *tickle down effect* คือเลือกกลุ่มพัฒนาโดยหวังว่า ผลของการพัฒนาจะทำให้ทุกแห่งเจริญเติบโตตาม การถลุงธรรมชาติเริ่มเกิดมากขึ้นตรงนี้ เพราะการพัฒนาอุตสาหกรรม ต้องใช้เงิน ถ้าคุณไม่มีเงิน รัฐไทยไม่มีเงิน รัฐไทยต้องดูทรัพยากรมาจากภาคเกษตร ในช่วงหลัง 2500 ตรงนี้ ภาคเกษตรถูกเน้นให้ผลิตเพื่อขาย โดยเฉพาะข้าวกับพืชไร่ 2 อย่างนี้แหละ

พื้นที่ที่เกิดการเน้นให้ปลูกเพื่อขาย ก็เกิดการขยายพื้นที่ของการปลูกพืชไร่ ปลูกข้าวออกไปอย่างมากมาย ป่าพัง ธรรมชาติพัง การบุกเบิกป่า in code ก็คือการทำลายป่า ขยายออกไปอย่างรวดเร็ว การทำพืชไร่ทั้งหมดจะทำกำไรได้ใน 2-3 ปีแรก หลังจากนั้นแล้วหญ้าจะแรงมากขึ้น คุณต้องถมทุ่งหญ้าฆ่าหญ้ามากขึ้น

ทางเหนือ ปกาเกอญอรูตึนจะทำได้ 2 ปีแรกเท่านั้นนะ ถ้าไม่จั้นคุณตาย คุณต้องทุ่มเงินลงไป อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบนี้ขยายการเข้าไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาล เปลี่ยนรูปแบบการใช้นิเวศวิทยาหมดเลย เชื้อนโผล่ขึ้นมา เชื้อนนี่คือเทคโนโลยีโบราณ ในวันหนึ่งเมื่อก่อนมันสำคัญมันดี แต่ถึงวันนี้แล้วกลายเป็นเทคโนโลยีโบราณ คือเชื่อมกับกระแสไฟฟ้า นอกเรื่องนิดนึง คือเชื่อมใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าได้น้อยมาก เชื้อนจะต้องเก็บน้ำไว้ในระดับหนึ่งเพื่อรักษาเชื้อนแล้วเอาน้ำไปหมუნเทอร์บาย เมื่อหมუნเสร็จน้ำลงมาตรงนี้ก็จจะจบ เชื้อนจะถูกใช้ใน ช่วง peak hour แค่นั้นเอง โอเค อันนี้ข้ามไป

กลับสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ เราจะพบว่าเริ่มเกิดการขยายความคิดของการถลุงทรัพยากรธรรมชาติออกไปอย่างมหาศาลเลย ดิน น้ำ ป่า ถูกทำลายและทะเลกว่านี้ ทั้งหมดคิดอยู่ที่ผลประโยชน์เรื่องของแต่ละคนที่จะได้รับเท่านั้น ปัจเจกชนที่จะได้รับ รัฐเองก็สนับสนุนให้ชาวบ้านออกไปบุกเบิกป่า ในช่วงนี้เอง บ้านเราขยับขึ้นมาปลูกข้าวถึง 20 ล้านตัน ± 2 ส่งออกประมาณ 8 ล้านตัน ซึ่งส่งกำไรมาเยอะแยะเลย แต่กำไรนี้ก็ไม่ถึงชาวบ้าน และตัวภาคอุตสาหกรรมเองก็ได้รับสิทธิมหาศาลในการถลุงทรัพยากรพื้นที่ที่เริ่มมีแผนฯ 1 ซึ่งบอกไว้เลยว่า คุณจะรับได้ประโยชน์ 1-2-3-4-5 ลองนึกถ้าวันนี้ สมมติว่าช่วงหน้าแล้งขาดน้ำ น้ำไม่พอ รัฐบาลจะบอกเลย ว่าห้ามชวานาทำนาปรัง คงเคยได้ยิน เพื่อเอาน้ำไปสู่ภาคอุตสาหกรรม แล้วถามว่าชวานาจะทำยังไง น้ำเริ่มขาดมากขึ้นเพราะว่าการปลูกข้าวเพื่อขาย เริ่มเปลี่ยนพันธุ์ข้าวมาเป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูกได้ทั้งปี ในบางพื้นที่ สุโขทัย อยู่ชวาปลูกข้าวปีละ 3-4 ครั้ง นี่คือช่วงของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหนึ่งที่เกิดการทลายของพื้นที่ทั้งหมดเลย พร้อมๆ กันนั่นเอง รัฐต้องการเงินก็ให้สัมปทานป่า ป่าก็ถูกทำลายและทะเลอีกเช่นเดียวกัน นี่คือช่วงที่เราแปลธรรมชาติว่าคือทรัพยากรธรรมชาติ แปลนิเวศวิทยาเป็นแค่ทรัพยากรธรรมชาติที่คุณจะถลุงได้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือตั้งแต่ประมาณปี 2530 เป็นต้นมา

เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงความ

คิดของโลก

เกิดการเคลื่อนไหวของเอ็นจีโอหลายกลุ่ม เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงความคิดของโลก รู้ใช้ไหมฮะ นักเศรษฐศาสตร์โนเบลคนปัจจุบัน ชื่อ (Elinor Ostrom) อิลิเนอร์ ออสโตรม เขาพูดถึงสิ่งที่ทำลายความคิดเศรษฐศาสตร์มาก ทำไมหน่านี้กันไปหมดเลย (หัวเราะ) คือเนื่องจากมีฝรั่งคนหนึ่งชื่อ ฮาร์ดีน เขาเสนอบทความที่ดังมากๆ เรื่อง *The Tragedy of the Commons* เคยได้ยินไหม ฮาร์ดีน ไม่เคย โอเค (หัวเราะกัน) เมื่อปี 1968 เขาเขียนเรื่อง *The Tragedy of the Commons* คือ

โคกนาฏกรรมของ Common คือเขาบอกว่าอะไรที่เป็นส่วนรวมทั้งหมด ต้องมีคนเข้าไปครอบครอง แล้วคนที่จะเข้าไปครอบครองมี 2 กลุ่ม คือ State กับ Private Property

ดังนั้นทรัพย์สินทั้งหมดจะเหลือแค่เอกชนกับรัฐ อันนี้คือการถลุงชิบหายวายปวงหมดเลย อีก 20 ปีให้หลัง อิลิเนอร์ ออสโตรม นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ก็เขียนเรื่อง *The Commons* ขึ้นมา เพื่อบอกว่าไม่ใช่ *The Tragedy of the Commons* ตรงนี้คือจุดเปลี่ยนที่สำคัญของโลก (The Commons in the New Millennium Challenges and Adaptation) แต่ของเราอาจจะพบว่าเป็นพวกเอ็นจีโากลุ่มหนึ่งบวกรักวิชาการมีชื่อกลุ่มหนึ่ง เช่น อาจารย์อานันท์ กาญจนพันธุ์ ถ้ามีโอกาสคุยกับอาจารย์อานันท์ที่นี่ก็ดี ไม่ทราบรู้จักไหมฮะ คือกลุ่มนักวิชาการที่เล่นเรื่องนี้ เป็นกลุ่มที่ตั้งที่สุดคือกลุ่มทางเหนือ ไม่ใช่ผม ผมเป็นรุ่นหลัง คือ อาจารย์อานันท์

กาญจนพันธุ์, นิธิ เอียวศรีวงศ์, ฉลาดชาย รมิดานนท์, ชัยนต์ วัฒนภูติ กลุ่มนี้คือกลุ่มบุกเบิก คาดว่าคงเคยได้ยินชื่อมาบ้าง โอเค พวกนี้เริ่มคิดถึงว่า ถ้าหากปล่อยให้ทรัพย์สินถูกทำลายแบบนี้... ฟัง

กลุ่มพวกนี้เริ่มคิดถึงว่า ลงกลับไปสู่ความคิดล้านนา เริ่มหยิบเอาความคิดล้านนาหลายๆ ส่วนมาปรับใช้ เริ่มพูดถึงการใช้ธรรมชาติที่เป็น common property มากขึ้น พร้อมกันนั้นก็รื้อฟื้นเรื่องความคิดเรื่องผีขึ้นมา ซักกับสวิงก็เป็นหนึ่งในกลุ่มเอ็นจีโอดังนี้ มีอยู่ 2-3 คน

ทันทีที่พูดถึง common property ก็จะมีเรื่องความคิดนามธรรมบางอย่างขึ้นมา กลุ่มพวกนี้จะเล่นเรื่องป่า เรื่องน้ำ ซักเล่นเรื่องเหมืองฝาย เขาเคยพูดถึงเหมืองฝายแล้ว พูดถึงระบบการจัดการของแก๊ฝายต่างๆ ช่วงนี้ เริ่มมีการคิดใหม่ไหลขึ้นมา แล้วความคิดแบบนี้ก็เริ่มถูกนำเข้าไปพูดคุยกันอย่างกว้างขวางมากขึ้น และส่งผลต่อปฏิบัติการทางการเมือง คือ เกิดสิ่งที่เราต่อสู้กันมา 10 กว่าปีแล้ว คือป่าชุมชน พอเราเริ่มตื่นความหมายนิเวศวิทยาที่ครั้งหนึ่งเป็นสมบัติที่ปัจเจกชนไปถลุง ให้กลับคืนมาเป็นสมบัติของชุมชน เพื่อที่จะทำให้ชุมชนได้ดูแล ซึ่งเป็นแนวความคิดเดียวกับออสโตรมที่เสนอว่าตัว CP คือสิ่งที่สร้างกันได้และเป็นตัวที่จรรโลงวัฒนธรรมของมนุษย์ไป งานของออสโตรมน่าอ่านนะฮะ คือออสโตรมเป็นนักรัฐศาสตร์ แต่เนื่องจากไปค้นเรื่อง common นะ ซึ่งเปลี่ยน regime เปลี่ยนระบบคิดเลย งานพวกนี้จึงเริ่มทำให้คนเริ่มมองนิเวศวิทยาเปลี่ยนไปอย่างที่ผมบอกไปก่อนหน้านี้ คืองานศึกษานิเวศวิทยาที่เกิดขึ้นช่วง 2520 เป็นนิเวศวิทยาของเรื่องเล็กๆ ถ้าใครอยุ่หมิดล ลงไปค้นวิทยานิพนธ์ช่วงนั้น เกิดคณณะสิ่งแวดล้อมขึ้นมา ในช่วงนั้นวิทยานิพนธ์จะเป็นนิเวศวิทยาเล็กๆ เช่น นิเวศวิทยาของไรแดง นี่ก็ถึงไรแดงออกใช้ใหม่ ไม้ตัวเล็กๆ ว่าศึกษาเหมาะสมยังไงไอ้ไรแดงถึงเติบโต นิเวศวิทยาของกบ คือ ศึกษาเรื่องเล็กๆ เหมาะสมอย่างนี้ ค่อยๆ เปลี่ยนจากนิเวศวิทยาของเรื่องเล็กๆ แล้วเริ่มขยับมาเป็นนิเวศวิทยามนุษย์ขึ้น หลังปี 2520 คำว่านิเวศวิทยาไม่ใช่ไรแดงแล้ว แต่มาเป็นนิเวศวิทยามนุษย์

ปี 2530 เริ่มขยายความคิดพวกนี้ออกไปกว้างขวางมากขึ้น และ

ได้สร้างความรู้ที่เราเรียกว่า “**ภูมิปัญญาชาวบ้าน**” ขึ้นช่วงนี้ ประชาชนชาวบ้านและอื่นๆ ก็เหมือนกัน เมื่อกี้พวกเรบอกว่าอายุ 20 ปี คำพวกนี้เกิดก่อนคุณ 10 ปี เพิ่งเกิดคำพวกนี้ คำ “**ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน**” เป็นคำที่มีความหมายความสัมพันธ์ระหว่างเรากับธรรมชาติเพิ่งถูกสถาปนาขึ้น ก่อนพวกเราเกิด 10 ปี แต่พอพวกเราเกิด พวกเราจะได้ยินคำพวกนี้เป็นชีวิตปกติใช่ไหม ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน คนบางกลุ่มได้ติดได้ติดกับการเกาะอยู่กับประชาชนชาวบ้านนี้แหละ หมอบางท่าน ไม่เกี่ยวกับท่านนี้ (หัวเราะ) ผมปากไม่ค่อยดีพ้ออยู่ ช่วงหลังชอบกระแนะกระแหนคน เขาเป็นว่าไม่กระแนะกระแหนก็แล้วกัน คำพวกนี้เป็นคำใหม่เกิดขึ้นพร้อมกันตรงนี้

ถามว่าทำให้เกิดอะไร? ทันทึที่เราให้ความหมายกับธรรมชาติใหม่ เรามีทางเลือกของชีวิตใหม่ขึ้นมา

ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม อยู่ของท่านอย่างนี้ แต่ทันทีที่เกิดอย่างนี้ ท่านก็กลายเป็นคนดัง ได้รับการเผยแพร่ ผู้ใหญ่วิบูลย์เดิมมีที่ประมาณ 200 ไร่ ท่านก็ปลูกพืชไร่แบบนี้ แล้วก็พบว่าชีวิตทุกข์ เจ็บชิบหายวายปวงหมด ได้เงินสดเยอะจริง ปีหนึ่งได้หลายแสนแต่ต้นทุนสูง จนวันหนึ่งท่านมาพบว่า ไม่ไหวชีวิตแบบนี้ ท่านขายหมดเลย เออขายไม่หมด เหลือ 9 ไร่ แล้วหันมาปลูกอย่างอื่นที่ไม่พึ่งพึ่งตลาด หันมาปลูกสมุนไพรและอื่นๆ ผลปรากฏว่าท่านมีชีวิตที่ดีขึ้น ผู้ใหญ่วิบูลย์ตั้งขึ้น พ่อหลวงคำผาย โอ๊ย เยอะแยะเลย ถูกหยิบมาเป็นตัวอย่าง

ตรงนี้ชี้ว่าทันทีที่คนเราเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตเกี่ยวกับธรรมชาติ เราจะมีทางเลือกของชีวิตมากขึ้น และกระแสนี้ถูกทำให้กลายเป็นสำนักของชนชั้นกลางบางส่วนขึ้นมาและก็มีพลังมากขึ้น คนมาเริ่มรู้สึกที่เราต้องเปลี่ยนวิถีคิดนะ

ถามว่ากระแสนี้จะเป็นกระแสหลักใหม่? ไม่ใช่ กระแสหลักยังเป็นตรงนี้อยู่ แต่หมายความว่า ในวันนี้กระแสนี้ก็มีแรงต่อสู้หรือแรงต่อรองมากขึ้น และจำเป็นจะต้องต่อรองมากขึ้นด้วยทั้งโลก เกียวโตโปรโตคอล^(Kyoto Protocol) คือสิ่งที่พวกนี้กำลังต่อสู้เพื่อรักษาโลกไว้ แต่ขณะเดียวกันอเมริกาไม่ยอมเซ็น อันนี้เป็นตัวอย่างที่เราเห็น ในความเปลี่ยนแปลงอันนี้ถามว่าแต่ละยุคจริงใหม่ แต่ละยุคคนก็เชื่อว่าจริงนะ แต่นั่นหมายความว่าเราก็ต้องสร้างมา

หนังสือของอิลิเนอร์เขียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 นะ กว่าจะมาได้รับความนิยมหรือได้รับการพูดถึงปีนี่จริงๆ ถ้าใครเก่งภาษาอังกฤษนำแปลของออสโตรอม อิลิเนอร์ ไว้ให้แก่สังคมไทย

อันนี้คือภาพรวมๆ ของนิเวศประวัติศาสตร์ ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดของเราด้วย

Common Property ในยุคที่

เน้นปัจเจก

ลุงอ้อย อาจารย์ใช้เวลารวบรวมนิเวศประวัติศาสตร์เป็นเล่มนั้นอยู่ที่ปี

อ.อรุณจักร์ 3 ปี

ลุงอ้อย 3 ปี นี่เราไม่ถึงชั่วโมงนะ ฟังๆ 3 ปี ก็พอเป็นสังเขปนะ บุคคลที่อาจารย์อ้างอิงหลายคนก็อาจจะจำชื่อกันไม่ได้ตอนนี้นะ แต่เดี๋ยวมียันติกเอาไว้ แล้วจากตรงนี้น่าจะเป็นจุดหนึ่งที่ทำให้เราสืบค้นต่อไปว่า เรารู้แล้วว่าย้อนหลังไปในยุคที่เป็นจารีตนี้ โบราณไปเลยนะ ต้องทำพิธีกรรมต่าง ๆ นานาที่ต้องอ้างอิงพระเจ้า จากที่ว่าผีก็เป็น common เหมือนกัน จนเดี๋ยวนี้นี้เป็นสมบัติส่วนตัว ก็เปลี่ยนแปลงมาถึงขนาดนี้ คงจะทำให้เห็นจิ๊กซอว์ในอดีต แล้วก็มาเชื่อมต่อกันกับที่เราจะสัญจรไปเก็บข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะจากบุคคล ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมอะไรก็ตามแต่

ที่นี้ ก็เห็นฟังกันอยู่ แล้วมีประเด็นคำถามอะไรใหม่ เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนกันด้วยระหว่างมนุษยรัตนโกสินทร์ (คือเมื่อวานอ.ชัช บอกว่ามาพูดเรื่องราวของมนุษย์ล้านนา)

อ.อรุณจักร์ ชัชก็เข้ามาอยู่ตรงนี้ 2530 กลุ่มนี้มีบทบาทจริงๆ ก็ตอนปี 2530 ชัชวาลย์, สวิง กลุ่มชมรมเขาเรียกอะไร ตึกขาวนะ ผมก็เรียก

ลองนึกถึงสมบัติปัจเจกมีเยอะมากนะ อย่างพระเครื่อง เดิมเราต้องเก็บพระเครื่องไว้ในเจดีย์ พระเครื่องเขียนข้างหลังว่า “เยธัมมา” เพื่อให้คนยุคหลังรู้ว่าดินแดนเขตนี้นี้เป็นศาสนาพุทธแค้นั่นเอง แต่หลัง 2500 กลายเป็นสมบัติส่วนตัว ปรากฏการณ์ใหม่ก็คือ โคมลอย ที่เราจะกันขอบนะ มาเหนือเราจะปล่อยโคมลอย เมื่อก่อนโคมลอยจะทำเป็นวัด วัดมาร่วมกันทำ คนมาร่วมกันทำ แล้วก็ลูกใหญ่ แล้วก็ปล่อยวัดหนึ่งก็ 3-4 ลูก ตอนนี่กลายเป็นโคมลอยปัจเจกชน เหมือนกับผีปัจเจกชนนะ โคมลอยปัจเจกชน แต่ละคนลอย กระทบกระเทือนเครื่องบินอีก (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย ก็เป็นยุคที่เน้นปัจเจก

อ.อรุณจักร์ เน้นปัจเจก

คำถาม

เต๋า: ความหมายที่แท้จริง โคมยี่เป็งลอยเพื่ออะไร

อ.อรุณจักร์ ลึกลงไปในพิธีกรรมของทางเหนือทั้งหมด คือการทำให้คนทั้งหมดมาร่วมกันทำงาน เพราะทางเหนือผลิตไม่พอกิน โดยทั่วๆ ไปนะ ดังนั้นการเข้มาร่วมกัน คือการแบ่งปันแชร์กัน ดังนั้นจึงมีกิจกรรมร่วมกัน เยอะมาก ในการที่จะแชร์กันตรงนี้ก็สร้างพิธีกรรมมาปล่อยโคมลอยเพื่อบอกว่า คล้ายกับลอยกระทงของทางภาคกลาง คือ ปล่อยโคมไปสู่อลอยเคราะห์ลอยโศกไปสู่ที่อื่นๆ แต่ตอนนี้เริ่มกลายเป็นความสวยงามของโคมปัจเจก

ลุงอ้อย เริ่มเป็น event ของการท่องเที่ยวหาความสุข เปลี่ยนนะ เปลี่ยน **เต๋า** ทางเหนือจะมีประเพณีหลายๆ อย่าง เยอะแยะ โดยลึกลงแล้วคือต้องการให้คนมาร่วมๆ มีอ

อ.อรุณจักร์ ครับ

ทุกๆ ประเพณีขอม Southeast Asia

เขตภาคพื้นทวีป ทุกประเพณีล้วนแล้วแต่

มีความหมายก็คือ การสร้างกิจกรรมร่วมกัน

ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการ

สร้างพลังทางสังคม

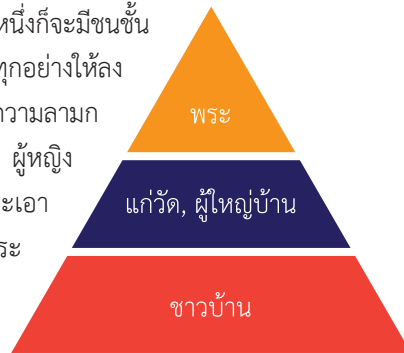
แห่นางแมว

แห่นางแมวของทางอีสาน เอาแมวมาแห่ ฝนจะตกไม่ตกไม่สำคัญ แต่สำคัญว่าในตัวพิธีกรรมทั้งหมดทำให้คนทั้งหมดเข้ามาร่วมกันและพ้นช่วงทุกข์ยากตรงนั้นไปได้ ไอ้การสร้างกิจกรรมร่วมกันนี้ สำคัญของสังคมมนุษย์ ทำให้ไม่ต้องมีการฉลองวันชาติของทุกชาติ เพื่อให้คนทั้งหมดดึงตัวเองเข้าสู่กิจกรรมร่วมตรงนี้ แต่ชุมชนก็จะย่อส่วนลงมา ไม่ใช่วันชาติ

บอล ทุกอย่างก็เพื่อให้คนมาร่วมกัน

อ.อรรถจักร์ ฮะ ร่วมกันและก็แชร์กัน กรณีแห่นางแมวที่น่าสนใจ อยากจะให้ไปอ่านงานของอ.นิธิ เอียวศรีวงศ์

คือในชุมชนทั้งหมด พอผ่านไปสักพักหนึ่งก็จะมีชนชั้น มีคนรวยคนจน แต่พิธีกรรมแห่นางแมวเปลี่ยนทุกอย่างให้ลง มาเท่าเทียมกันหมดเลย ในพิธีแห่นางแมวจะมีความลามก จกเปรต คือ ข้ามพรมแดนที่เราเล่นไม่ได้ เช่น ผู้หญิง อาจจะบอกพระเจ้า ธูเจ้าเอา ธูเจ้า แผลว่า พระเอา ข้าวสารมานะ ถ้าไม่เอาข้าวสารมาจะแก้ผ้าพระ อะไอย่างนั้นนะ ทุกอย่างถูกเปลี่ยนเพื่อให้ทุกอย่างกลับมาเสมอภาคหมดเลย และทั้งหมด นี้ก็พากันผ่านพ้นวิกฤติผ่านความอดอยากไป

ได้ นี่เป็นตัวอย่างสุด ๆ ของแห่นางแมว และประเพณีจำนวนมากของล้านนาหรือของไทยก็ตามจะแฝงไว้ด้วย

ด้านลามกไม่ใช่เพราะเขาลามกนะ แต่การลามกกับคนที่คุณไม่กล้า ลามกในเวลาปกติก็คือการดึงเอาคนสำคัญหรือคนศักดิ์สิทธิ์ลงมาเท่ากัน เพื่อให้ทุกอย่างกลับไปได้ ภาคกลาง ภาคเหนือ อีสาน หรือเขมร หรือลาว ใน พิธีกรรมต่างๆ พระ ผู้ใหญ่บ้าน หรือ แก้วดี อะไอย่างต่างๆ จะเป็นคนที่ถูกเล่น มากที่สุด เพราะปกติคนพวกนี้จะขึ้นไปอยู่ข้างบน แต่การทำอย่างนี้คือการ ดึงทุกอย่างลงมาเสมอกัน เพื่อให้ทุกอย่างเดินไปได้

ตัวอย่างในชีวิตพวกเราเช่น ผมเชื่อว่าพวกเราทั้งหมดเคยตั้งชื่อ

ครูที่เฮี้ยบๆ นึกออกไหม ไอ้เต่าเห่หมื่น หรืออะไรก็แล้วแต่ โดยเฉพาะครู ปกครอง เพื่อทำอะไร เพื่อที่จะให้เราดีลเราอยู่กับเขาได้อย่างมีความสุข ขึ้น เรามี tension ครูปกครองโกรธเราอย่างเดียว เราไม่เล่นกับเขาบ้าง ชีวิต อยู่ไม่ได้นะ ครูปกครองกับครูภาษาไทยจะโดนเยอะ (หัวเราะกัน) เพราะครู สองคนนี่มักจะใช้อำนาจเหนืออยู่ตลอดเวลา อันนี้เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นบาง แ่งมีการผ่อนคลายที่ดึงทำให้เกิดความรู้สึกร่วม ที่ทำให้คนทั้งหมดสามารถ อยู่ร่วมกันต่อไปได้

ลุงอ้อย เราต้องไปแห่นางแมว

ป่าชุมชน : The Tragedy of the Commons?

ท็อป สนใจคอนเซ็ปต์ของป่าชุมชนเพราะเคยไปร่วมที่ จ.อุตรดิตถ์ โดยส่วนตัวก็สนับสนุนป่าชุมชน แต่ตอนไปได้ว่าที่เขาแย้งกลับมาว่า ไม่ใช่คนที่อยู่ในชุมชนนั้นหรอกหรือที่ไปตัดไปทำลาย เขายกตัวอย่างที่อินโดนีเซียเมื่อ 2-3 ปีก่อน ที่มีการตัดไม้ที่เรียกว่า slash-and-burn ปลุกต้นไม้แล้วก็เผา แล้วก็ปลูกแล้วก็เผาอีก จนเป็นหมอกควันขึ้นลอยมาถึงสิงคโปร์ปกคลุมมาถึงมาเลเซียมาถึงภาคใต้ของไทยเลย รุนแรงมากขนาดนั้น ก็เป็นปัญหาที่คนในชุมชนทำกันเอง แล้วก็ปัญหาใหญ่ด้วย ประเทศต่างๆ เขาก็กดดันรัฐบาลอินโดนีเซียว่าควรจะเข้าไปควบคุมปัญหานี้ให้มากขึ้น

เราจะเห็นได้ว่าแนวโน้มมันออกไปแบบว่ารัฐควรจะเข้ามาควบคุมป่าไม้นั้นมากกว่าที่จะให้ชุมชนปกครองด้วยตนเอง เพราะเขาคิดว่าชุมชนนั้นไม่มีความตระหนักรู้ ไม่มีความรู้เพียงพอที่จะมารับภาระหน้าที่นี้ได้

อ.อรรถจักร์ วิธีคิดแบบนี้คือวิธีคิดแบบฮาร์ดดิน ซึ่งไม่แปลกนะ ฮาร์ดดินที่บอกว่าอะไรเป็น common และหมดเลย วิธีคิดนี้เป็นวิธีคิดที่เชื่อว่าเป็นจริง ในกรณีของการเผา

เอ่อ...ผมเริ่มอย่างนี้ เราเริ่มที่จะเข้าไปทำลายป่าในรัชกาลที่ 5 ให้สัมปทานแก่ฝรั่ง แต่เนื่องจากฝรั่ง แล้วก็เทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้า สมมติว่าฝรั่งได้สัมปทาน 30 ปี ชุดทำที่ละแปลงๆ พอ 30 ปีก็กลับมาเป็นป่าอย่างเดิม เนื่องจากการคมนาคมยาก ต้องใช้ช้างและอื่นๆ

ที่เริ่มการทำลายจริงๆ ก็คือ ประมาณ 2500 เป็นต้นมา สิ่งที่ทำลายตรงนี้ทั้งหมดไม่ใช่คนในชุมชนนะ สัมปทานป่าโดยที่ไทยเรานี้แหละ เศรษฐีทั้งหลายตอนนั้นก็คือเศรษฐีป่าไม้นะ สมัยนั้น หลัง 2500 กลับไปเล่านิดนึงนะ คนที่กินเหล้าแบล็คได้คือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เข้าใจเหล่าแบล็คนะ เมื่อก่อนสมัยนั้นไปถามคุณพ่อคุณ เหล้าฝรั่งหายากมาก ทุกบ้านที่มีตั้งคั้งจะมีตู้เขาเรียกตู้ไซต์บอร์ดแล้วก็โซว์เหล้า ไม่รู้เคยเห็นไหม มีไหม พ่อแม่เราไม่มีแล้วมั้ง

แก้ว มี

อ.อรรถจักร์ ยังมีอยู่หรือ พ่อผมก็มีแต่ถูกผมขโมยกินเรียบเลย (หัวเราะกัน)

พวกนี้คือการถูกลง ถามว่าทันทีที่ให้ป่าสัมปทานแล้ว สมมติให้ 30 ปี แต่ถูกลงหมดภายในปีเดียว ถามว่าตรงนี้ชาวบ้านทำยังไง ถามว่าชาวบ้านมีส่วนเผาไหม้ มี พื้นที่ที่คุณพบว่าป่าที่คุณดูแลอยู่ตรงนี้ คุณไม่มีสิทธิ์เข้าไปทำอะไร แล้วคนมาตัดหมด กูก็ตัดมั่งสิ ดังนั้นถามว่าไอ้ตัว common ไม่มีพลังหรือ...ไม่ใช่ รัฐต่างหากเป็นตัวทำลายก่อน โดยเฉพาะหลังจากเผาตรงนี้เสร็จ ชาวบ้านถูกปลุกกระดม ใช้คำว่าปลุกกระดมจากรัฐให้ขยายเข้าไปปลูกพืชไร่ ถามว่าชาวบ้านมีส่วนไหม มีส่วนแน่ๆ ในช่วงจากนี้เรื่อยมาจนถึงปี 2500 กว่าๆ ชาวบ้านก็ร่วมเข้าไปถูกลงด้วยหมด

ทุ่งยาวที่ลำพูนเป็นป่าชุมชน คือป่าชุมชนทั้งหมดจะมีสาระสำคัญอันหนึ่ง คือเป็นป่าที่ชาวบ้านไปเก็บเห็ดเก็บหน่อ

“ป่าชุมชน” มีความหมายคือซูเปอร์มาร์เก็ตของชาวบ้าน ชาวบ้านไปเก็บเห็ด เก็บหน่อ เก็บมดแดง ป่าท่วยยาวชาวบ้านคำนวณว่า ชาวบ้านเก็บไข่มดแดงได้ปีละ 600,000 บาทนะ แต่ช่วงนั้นชาวบ้านถูกลงและ พอดูแล้วเสร็จชาวบ้านพบว่า เฮ้ย! ไม่ได้วะ ชีวิตของเราลำบาก ชาวบ้านเริ่มกลับมาเรียกร้องความเชื่อเก่าๆ กลับมา

ถามว่าชาวบ้านรักษามาตลอดไหม คำตอบคือไม่ใช่ มีช่วงหนึ่งที่รัฐถูกลงก่อน ชาวบ้านก็ร่วมถูกลง แต่หลังจากนั้นชาวบ้านเริ่มรู้สึก เออ อัน

นี้เกี่ยวพันชีวิต ชาวบ้านจึงมาทำ

กรณีของอินโดนีเซีย สิ่งที่น่าสนใจ คือ อินโดนีเซียอยู่ในช่วงของการขยายการปลูกพืชไร่ โดยบริษัทใหญ่ๆ และตัวชาวบ้าน ดังนั้นถามว่ารัฐบาลอินโดนีเซียควรจะขยายอำนาจให้เป็น state property ใหม่ คำตอบคือยิ่งคุมยิ่งละ ทางที่ควรจะทำคือการนำไปสู่การสร้าง common ทำให้ชาวบ้านเข้ามาอยู่ร่วมกันมากกว่า

ออสตรอมเขียนเลยว่า common ไม่ได้แปลว่า ดิน น้ำ ป่า common ไม่ได้แปลว่าก่อนๆ นะ แต่ common หมายถึงการจัดการที่มีลักษณะ common นะ ดังนั้นกรณีของอินโดนีเซียคือกรณีไทยเปรียบเทียบให้ได้ว่ารัฐต่างหากที่เป็นตัวปัญหา

ป่าชุมชนของเรา พบว่า 800-900 แห่ง สามารถเป็นแหล่งยังชีพของชาวบ้าน คนตัวเล็กตัวน้อยได้มากมาย แต่อย่า ผมก็ไม่เชื่อพวกวัฒนธรรมชุมชนหรือบางส่วนของซซผมไม่เชื่อ คือว่าตรงนี้อยู่มาตั้งแต่ล้านนาแล้วอยู่มาตลอด แต่บางช่วงก็หายไป แต่ว่าก็รื้อฟื้นกันได้ ไม่ได้แปลว่าป่าชุมชนจะต้องอยู่ตั้งแต่พระยามังรายมาถึงปัจจุบัน ไม่ใช่ นะ สมมติว่าวันนี้พวกเราทั้งหมดอยู่หมู่บ้านเดียวกัน อยู่เชียงใหม่ แล้วก็อยากจะให้เขตนี้เป็นเขต common space นะ ผมคิดว่าเราสร้างได้ ถ้าเราคิดตรงนั้นเราจะสามารถสร้างการจัดการธรรมชาติ นิเวศวิทยาที่มีพลังมากขึ้น ถ้าจะไปแต่จารีต บางแห่งจารีตหายไป คือ เวลาพูดถึงป่าชุมชนหรือ common property ต้องคิดถึงมิติของการจัดการ

ยกตัวอย่าง มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งควรจะเป็น common property ของนักศึกษา ลาดกระบังสมัยที่ยังไม่รวมกับเกษตรเจ้าคุณทหาร ตัวลาดกระบังมีวิทยาเขต มีคณะไม่กี่คณะ ผมคิดว่าเด็กทั้งหมด นักศึกษาในช่วงนั้น เขารู้สึกว่าตัวมหาลัยเป็นของเขา เขาจะรักษา เขาจะปลูกต้นไม้ เขาจะทำไร แต่พอขยาย ผมผ่านครั้งหลังสุด ผมรู้สึกไม่ใช่อีกแล้ว นั่นกรณีของลาดกระบัง แต่ผมไม่เคยเป็นของนักศึกษามาก่อนเลยตั้งแต่ก่อตั้ง (หัวเราะ) เลยละ

บอล เป็นของจังหวัดเทรอสะ

อ.อรรถจักร์ เป็นของผู้บริหาร (หัวเราะ)

บอล ผู้บริหารแต่ละยุคไป

อ.อรรถจักร์ อ้อ ผมไม่เคยเห็นเด็ก มช.เก็บขยะรอบอ่างแก้วเลย แม้แต่ครั้งเดียวในชีวิต เห็นอ่างแก้วใช้ไหมอะ สวยนะ เด็ก มช. มีหน้าที่อย่างเดียวคือทิ้งขยะ ไม่เคยเก็บขยะ

บอล หรือไปเมา

อ.อรรถจักร์ เออ หรือไปเมาแล้วก็ขว้างขวดลงไปอ่างแก้ว แดก ผมก็เคยไปเมาแต่ไม่ขว้างขวด คือผมสอนหนังสือ ถ้าไม่ถาม ผมซึ้นะ (หัวเราะ)

แหล่งข้อมูลนิเวศประวัติศาสตร์

และ EIA

ดริม อาจารย์พอจะแนะนำแหล่งข้อมูลพวกนี้ได้ไหมครับ ที่ไม่ใช่ประวัติศาสตร์กระแสหลัก คือรู้สึกว่าจะแหล่งข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือนิเวศวิทยานี้น้อยมากนะครับ

อ.อรรถจักร์ ผมคิดว่าสำนักใหญ่ที่สุดที่ควรจะต้องตามอ่านคือสำนักมานุษยวิทยา สังคมวิทยามานุษยวิทยาของ มช. มีวิทยานิพนธ์ปริญญาโทปริญญาเอก จำนวนประมาณน่าจะสัก 30-40 เรื่อง ชุดนี้สำคัญ รวมทั้งชื่อที่ผมบอกเมื่อกี้ ฉลาดชาย อานันท์ พวกนี้

ปี 2529 เป็นปีแรกที่มีคำว่า ป่าไม้ของสังคมขึ้นมา ก็คือ ต้นกำเนิดป่าไม้ ป่าชุมชน เขียนโดย ฉลาดชาย รมิตานนท์ เป็นทุนวิจัยจากสภากิจ หรืออะไรทำนองนี้ ป่าไม้ของสังคม งานชุดสำนักมช. เขาเรียกสำนักเชียงใหม่ สำนักมานุษยวิทยา คือ ผมไม่ได้อยู่มานุษยวิทยา ผมอยู่ประวัติศาสตร์

แต่สำนักนี้ผมคิดว่าสำคัญ อีกกลุ่มหนึ่งที่ควรจะต้องอ่านคือกลุ่มที่เขาเรียกตัวเอง LDI ไม่รู้อาจารย์อะไรอะ ของอ.เสนห์ จามริกเก่า LDI สถาบันท้องถิ่นพัฒนา อะไรทำนองนี้ ลองไปเคาะ LDI - Local Development Institute สถาบันท้องถิ่นพัฒนา หรือ ไซ ก่อตั้งโดยหมอประเวศกับอ.เสนห์ นี่ก็เป็นอีกชุดหนึ่ง ชุดนี้จะทำเรื่องสิทธิชุมชนมาเป็นเล่มๆ มหิมาเลย เริ่มจาก 2 แหล่งนี้จะเห็นทางไป

ส่วนมหิตลจำนวนมากจะเป็นนิเวศวิทยาแบบกายภาพ คือ สิ่งแวดล้อม 2 ความหมาย ความหมายหนึ่งคือการศึกษาสิ่งแวดล้อมหรือนิเวศวิทยาแบบปลายท่อ คือ พวกมหิตลนี้เป็นพวกแบบปลายท่อ คือถ้าหากมีปัญหาที่เสร็จ คุณไม่ได้ไปแก้ที่ตัวปัญหา คุณจะพยายามไปแก้ที่ปลายของปัญหานั้น เช่น สร้างโรงงานนิคมอุตสาหกรรมไปเถอะ แล้วไปสร้างแหล่งบำบัดน้ำเสียตรงนี้ ผมใช้คำว่าปลายท่อ เพราะสมัยแรกๆ มีปัญหาเรื่องควั่นคนที่เรียนแบบนี้จะเรียนวิธีการสร้างปล่องให้สูงที่สุด เพื่อไม่ให้กระจายไปตก

หัวชาวบ้านที่อื่น ผมเลยเรียกว่า end of the pipe นะ ให้อ้วพวกปลายท่อมหิตลจะสังกัดอยู่ตรงนี้เยอะ และกลุ่มที่ทำ EIA แบบสำรวจสิ่งแวดล้อมโดยมากแล้วเป็นมหิตล ร่ำรวยมหาศาล เพื่อนผมเป็นคนบตีไม่รู้จะสู้กับเขาได้ใจไม่รู้ยังเป็นอยู่ไหมอะ คนบตี เอ่อ ชื่ออนุชาติ

บับเบิ้ล ตอนนี้อยู่เป็นรองอธิการบดีแล้วอะ อนุชาติ พวงสำลี หรือเปล่า

อ.อรรถจักร์ เอ่อ ไซ อนุชาติ พวงสำลี ตอนเขาเป็นคนบตีเขาคลุ้มใจมาก เพราะว่าไม่มีฝั่งหาถิ่นตรงนี้เยอะมาก แล้วฝั่งหาถิ่นตรงนี้รวย ส่วนอนุชาติจน (หัวเราะกัน) คือทำ EIA แบบปลายท่อแบบนี้ ง่ายแล้วก็ได้เงินเยอะ ทำ EIA หรือ SIA ของการไฟฟ้า เงิน 300 ล้าน อนุชาติเครียดชจนต้องไป bypass หัวใจไป 3 เส้น ดังนั้นให้อ้วพวกสิ่งแวดล้อมตรงนี้จะทำยังไงให้มีแรงทางสังคมไปกำกับให้เวลาพูดถึง EIA จะต้องมีแหล่งตรวจสอบ เพราะสมมติว่า Teen Constant อันนี้ตัวหลัก ในการทำพวกปลายท่อ ทุนไปรับเงินปตท. ทุนก็จะต้องดูแลให้ปตท. เพราะเขาจ่ายเงินเขา ถ้าหากเราสามารถเปลี่ยนกฎหมายว่าปตท.จะต้องทำเรื่องนี้ สมมติเอาเงินมา 300 ล้าน แล้วให้มีกรรมการกลางจ้างคนอื่นหรือจ้างทุนก็ได้ ทุนก็จะต้องมารับผิดชอบตรงนี้ ถ้าอย่างนี้ก็จะทำให้ EIA หลุดจากการเป็นปลายท่อ

ในสิ่งแวดล้อมจะแบ่งเป็น 2 ขั้วเลย ขั้วหาเงินกับขั้ววิชาการ แต่ขั้วหาเงินนี่จะมีลูกศิษย์เยอะจำนวนหนึ่งเกาะอยู่ เพราะว่ามีเงินมหาศาล เพื่อนผมทำ EIA ให้แก่งเสื่อเด่นอยู่ มช.รับไปคนเดียว 30 ล้าน แต่ท้ายสุดก็ถูกบีบ ไม่ใช่ถูกบีบ เพื่อนฝูงไม่คบแล้ว ท้ายสุดแกต้องย้าย แต่แกก็รับไปแล้ว 30 ล้าน ส่วนเราเวลาทำอะไร ไปพูดให้ชาวบ้านได้ประมาณ 300 บาท ถ้าพูดให้แถบสารภีก็ได้ฝึกปลอดสารพิษ 1 ท่อ

ลุงอ้อย มีหนังสือนิเวศประวัติศาสตร์ของอาจารย์อีกเล่มหนึ่งนะ ที่น่าจะเริ่มต้นได้

ดริม ครับ คืองานเขียนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่กระแสหลักเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม แล้วมีการศึกษาการเขียนที่ออกมาแบบพัฒนาการ แบบให้ความหมายการทำความเข้าใจกับสิ่งแวดล้อมนอกจากหนังสือของอาจารย์นะครับหรือของต่างประเทศก็ได้

อ.อรรณจักร์ ต่างประเทศมีเยอะมากครับ แต่เมืองไทยต้องยอมรับกันว่ามีน้อย มีอาจารย์ที่คุณกำลังจะย้ายไป อ.ฉลอง ทำเรื่องเทคโนโลยี มีทำไม่เยอะ แต่ในเมืองนอกเยอะมาก ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อมนี่นั่งไล่อ่าน มหาศาล ไอเดียที่ผมทำงานนี้จริงๆ ก็เอามาจากฝรั่งจำนวนหนึ่งอะ get idea แต่ประวัติศาสตร์ของเราไปมุ่งเป็นประวัติศาสตร์พระนเรศวรมีพื้นที่ชี้ มีเมียกี่คน รบกี่ครั้ง อะไรพวกนี้เป็นหลัก (หัวเราะกัน)

ดีใจนะ จะย้ายไปเรียนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จุฬาฯ ช่วง 2-3 ปีหลัง ไม่ค่อยมีเด็กปริญญาตรีเท่าไร แต่ประมาณปี 2 จะมีอยู่กลุ่มหนึ่งซึ่งค่อนข้าง radical นะ มักจะเป็นคนเขียนอยู่ในฟ้าเดียวกัน พวกเราไม่ค่อยเข้ามั้งครับ เว็บบอร์ดฟ้าเดียวกัน ซึ่งตอนนี้แดงมาก

ลุงอ้อย แแดง นี่หมายถึง สีแดง พวกสีแดงหรือว่า

อ.อรรณจักร์ พวกสีแดงอะ พวกสีแดงและมีพวกแดงจัดเป็นกุนชื้ออยู่

ข้อดีของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

ข้อป อยากรู้ว่าในเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรมมีข้อดีในเชิงนิเวศประวัติศาสตร์บ้างไหมครับ

อ.อรรถจักร์ ในช่วงอย่างน้อยที่สุด 200 ปีแรก หลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ไม่มีผลดีต่อด้านนิเวศวิทยาเลย ในช่วงหลังถึงได้ดีขึ้นนะ คือการปฏิวัติอุตสาหกรรมความจริงแล้วก็คือ การเปลี่ยนทุกอย่างไปเป็นทุน คือทุนนิยมนะ พุดง่าย ๆ ระบบทุนนิยมตามมาพร้อมอุตสาหกรรม เปลี่ยนทุกอย่างไปเป็นทุนลงไปสู่การผลิตสินค้าออกมาเป็นสินค้า ขายได้กำไร และกลับมาสะสมทุนอีก ใ้อ้วงจรรยาวิ้งจะวิ้งตลอด จนนักคิดบางคนบอกว่าเราเหมือนกับหนูที่วิ่งๆ โดยที่เราไม่รู้ว่าจะวิ่งไปไหน บนกระบวนการณ์ การเปลี่ยนทุกอย่างไปเป็นทุนขยับเรื่อยๆ จากคนเรื่อยไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงธรรมชาติและอื่นๆ

ตั้งนั้นถ้าถามว่าการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีผลดีกับนิเวศวิทยา

คำตอบคือ มีแต่ถลุง

กรณีที่ชัดเจนและเจ็บปวดมากก็คือ การสามารถทำน้ำตาลได้มากขึ้น เมื่อก่อนคนทั้งโลกกินน้ำตาลได้น้อยนะ ไม่ใช่กินน้ำตาลได้น้อย โอกาสกินน้ำตาลน้อยมาก น้ำตาลเป็นของ ^(หรูหรา) luxury มากๆ คนภาคเหนือเองโอกาสกินน้ำตาลแทบจะไม่มีเลย ต้นตาลก็ไม่ค่อยมี คือ ทุนน้ำดำทำน้ำตาลไม่ได้ ทันทีที่เริ่มทำน้ำตาลได้ที่อังกฤษ อังกฤษเริ่มทำโรงงานอุตสาหกรรม

ทุนนิยมผลิตน้ำตาลขยายตัว ส่วนคนไป

ยึดครองละตินอเมริกาให้แถบนี้ปลูกบัทธกับ

อ้อยเพื่อที่ตอบสนองการผลิตน้ำตาล คน

จำนวนมากตกทุกข์ได้ยาก ป่าถูกทำลายเป็น

plantation ขนาดใหญ่ เพื่อให้คนในยุโรป

ได้ร่อยกับน้ำตาล

ทำนองเดียวกัน บ้านเราเมื่อก่อนเรากินหวานน้อย ทันทีที่เราเริ่มกินหวานมาก เกิดการปลูกอ้อยเยอะเยอะเลย แถบชลบุรี แถบฉะเชิงเทรา แปดริ้ว แล้วคนงานพวกนี้มาจากอีสาน ช่วงปี 2500 กว่าๆ คนงานที่จากอีสานเข้ามา เขาเรียกไร่นรก ถูกกดขี่ ไปอ่านหนังสือพิมพ์ได้ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงในระบบอุตสาหกรรม ที่ทุนนิยมเปลี่ยนแปลงให้เราชอบรสหวาน เป็นเลือดและน้ำตาลคนจำนวนมาก อันนี้กรณีให้เห็นแบบที่พัฒมากมาเพื่อให้พวกเราสะดุดนะนะ ความจริงแล้วการทอผ้าก็เช่นเดียวกัน

เคยดูหนังเรื่อง *Oliver Twist* ไหม คนรุ่นผมรุ่นพี่อ้อยเคยดู เป็นชีวิตของคนในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษ ซึ่งถูกใช้แรงงาน คนในญี่ปุ่นเองในช่วงเมจิในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม ผู้หญิงไหลออกมาจากท้องไร่ท้องนา มาถูกทำลาย แม่น้ำเน่าเสียหมด ในญี่ปุ่นก่อนจะเจริญแบบนี้ แม่น้ำเน่าเสียไม่รู้เท่าไร ดังนั้นถ้าถามว่ามีผลดีไหม บนความคิดของการถลุงธรรมชาติแทบจะไม่มีผลดี แล้วก็ยังทำให้คนเจ็บปวดเยอะเยอะคาร์บอนเบียนตรงนี้ ละตินอเมริกันตรงนั้น อยากจะให้อ่านงานของมินท์ซเป็นงานที่ดีมาก

Sidney Mintz เขียน Sweetness and Power น่าสนใจที่เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในระบบอุตสาหกรรม ทำลายชีวิตคนอีกเป็นหลายล้าน หรือพวกเราเองที่กินน้ำตาลโดยที่ ตักใส่อย่าง เป็น day life หารู้ไม่ว่า น้ำตาล แต่ละช้อน นี้มีน้ำตาล ของพีน้อง อีสาน ลว ไปที่ หยุด เล็ก กิน เลย (หัวเราะกัน)

ลุงอ้อย เราจะไม่กินน้ำตาลอีสาน

อ.อรุณจักร์ ตอนนี้มีมิตรผลขยายไปยึดสุวรรณเขต ไปปลูก 1 ใน 4 ของพื้นที่สุวรรณเขตของลาว เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยของมิตรผล และกดขี่แรงงานเขาก็ก รุรกีหวานนี้ไม่หวานจริง นี่คือนวัตกรรม ไม่ได้แปลว่าต้องเลิกกินน้ำตาลนะ แต่ว่าถ้าเรากินน้อยลง ชีวิตเราก็จะดีขึ้น น้ำตาลไม่สำคัญกับร่างกายเท่ากับเกลือ น้ำตาลเราขาดได้นะ แต่เกลือขาดไม่ได้

พลังของท้องถิ่นจะคัดค้านกระแส

หลักได้ใหม่?

พี่ฝ้าย ถ้าเกิดสมมติว่าเราสามารถปลุกพลังของเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งชุมชนให้เท่ากับการพัฒนากระแสหลักหรือได้มากกว่า อยากรู้ว่าจะเป็นอย่างบ้าง...ต่อไป

อ.อรรถจักร์ ตอนนี้นี้ก็มีจุดอ่อนของวัฒนธรรมชุมชนอยู่คือ กลุ่มวัฒนธรรมชุมชนเองมักจะไปมองอยู่ที่ความดั้งเดิมนะ ชั้เป็นกลุ่มหนึ่ง คือจริงๆ ชั้กับผมเป็นเพื่อนสนิทกันแต่ผมจะวิพากษ์เขาว่าถ้าเขาฆ่าแต่ไปดูอะไรที่ดั้งเดิม ก็ครีเอทีฟใหม่ไม่ได้ ทั้งๆ ที่ไอ้โรงเรียนที่เขาทำเป็น invention of tradition นะ คือประเพณีประดิษฐ์

ถ้าหากเราสร้างวัฒนธรรมเป็นหน่วยๆ ขึ้นมา ทั้งหมดก็จะสามารถที่จะสอดคล้องกันและทั้งหมดก็จะสร้างความเป็นท้องถิ่นและแต่ละท้องถิ่นก็จะประสานกันขึ้นมามีอำนาจมากขึ้น ถ้ามองว่าตรงนี้มีคามหมายอะไร

สมมติทางเศรษฐศาสตร์ สมมติแต่ละเขตสามารถสร้างความเฉพาะของสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาได้ คือการสร้างตลาดภายใน คือบ้านเราเศรษฐกิจเราพึ่งพาระตลาดภายในเราไม่มีแรงอยากให้เปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น ถ้าใครเคยไป แต่ละเขตของญี่ปุ่นจะมีอาหารเฉพาะ มีขนมเฉพาะ ทั้งๆ ที่บางที่เหมือนกันนะ ถั่วห่อแป้ง แป้งห่อถั่ว (Tokyo Banana) เพียงแต่เปลี่ยนรูป โดเกียะบานาน่า เคยกินไหม ดั้งมาก ทำที่ไหนก็เหมือนกันแต่คุณก็จะไม่เลียนแบบกัน แล้วท้ายสุดก็จะมีตลาดภายใน แล้วตลาดภายในจะทำให้ประเทศชาติเข้มแข็ง อันนี้ในกรณีเศรษฐกิจนะ

ในกรณีการเมือง ถ้าตัวแต่ละหน่วยสามารถที่จะมีวัฒนธรรมชุมชนดูแลกันเองได้ การเลือกผู้แทนของแต่ละกลุ่มร่วมกันก็จะสามารถทำให้พวกนี้สามารถกดดันผู้แทนได้ มีพลังในการกดดันผู้แทน อย่าลืม คือผู้แทนหรือรัฐมนตรีก็ตามต้องมีพลังในการกดดันและตรวจสอบ ถ้าเลือกไปแล้วหลุดไปเลยก็โง่ง สมมติว่าเราเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เซ็นแกร็ก ได้เงินโดยรู้ว่าไม่มีใครตรวจสอบเรา เราจะโง่งไหม สำหรับผมร้อยล้านผมไม่โง่ง แต่ถ้าพันล้านผมโง่งแน่ (หัวเราะกัน) นึกออกไหม ถ้าเราเซ็นแล้วไม่มีใครตรวจสอบล่ะ ร้อยล้านผมไม่โง่งน้อยไป แต่พันล้านนี่โง่งหมดเลย ถ้าสองพันล้านลูกเมียขายเกลี้ยง ไอ้พวกนี้ก็จะเข้ามาตรวจสอบได้ แต่อย่า อันนี้คือโมเดลที่จะต้องสร้างกันอีกนาน ผมหวังว่าเพียงแค่มอเดลตลาดภายในที่จะทำให้พวกเรามีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นได้ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนทรัพยากรที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศเรามีลักษณะแบบนี้

20% ของคนระดับบน มีส่วนแบ่งรายได้ประชาชาติ 68% และมีส่วนแบ่งทรัพย์สินประมาณ 70%

แต่

20% ของคนจน มีส่วนแบ่งรายได้ประชาชาติ 3.86% และมีส่วนแบ่งทรัพย์สิน 1%

ส่วนแบ่งรายได้ประชาชาติ

นี่คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา ดังนั้น ถ้าถามว่าคนพวกนี้เขาจะ
ถูกลงหรือขาติใหม่ ถกลงแน่ๆ เมื่อไม่มีทางจะไป ถ้าถามว่าคนพวกนี้พร้อมจะ
ตัดไม้ขายไหม ตัดแน่ๆ เพราะฉันทายากจน แต่ถ้าหากมีวัฒนธรรมชุมชน จะ
ทำให้ตรงนี้เริ่มที่จะมีพลังมากขึ้น สมมติว่าเราจน เราจะตัดไม้ใหม่ ผมตัดนะ
เคยมีคนตั้งคำถามว่าทำไมพี่น้องทางเหนือส่งลูกสาวไปเป็นโสเภณี คำตอบ
คือไม่มีกิน ในช่วงปี 2500 ต้นๆ แรงงานทางเหนือ แรงงานผู้หญิงได้ค่าแรง
วันละ 8 บาท ดังนั้นถ้าหากเราคิดถึงนิเวศวิทยา คิดถึงอะไรอื่นๆ ต้องคิดถึง
ความยากจนตรงนี้ อินโดนีเซียยากจนมากนะ หรือฟิลิปปินส์ คุณหลุดออก
จากนิลาปุ๊ป สลัมหมดเลย สลัมติดกันยาวพรีดเลย เขตตัวเมืองนิดเดียว
ที่อ้อยเคยไปฟิลิปปินส์ใหม่

ลูกอ้อย ฟิลิปปินส์ไม่เคยไป แต่เห็นพวกไปงานก็เห็นภาพสลัมอยู่

อ.อรรถจักร์ มีใครดูทีวีบ้าง

เมื่อสักปีที่แล้ว คนในนิลาต้องไปเอา
กระดุกไก่อจากร้านพวกเคเอฟซีที่คนกิวในขยะ
แล้ว มาล้างซบแปงทอดให้ลูกกิน คือดูแล้ว...
โห...เจ็บนะ เรายังดี ยัวไม่กิวขนาดนั้น แต่
เราก็จะมีลูกหลานชนเผ่ามาขายพววมาลัย
อยู่ตามสี่แยก เชียงใหม่นี้เป็นมุเซอ ส่วนใหญ่
คนพวกนี้ถูกไล่ออกจากป่าเพื่อเอาป่าให้กับ
นายทุนสร้างรีสอร์ท

บอล แล้วเขาไปอยู่ไหน

อ.อรรถจักร์ พวกมุเซอก็ลงมาอยู่สลัม แล้วก็ถูกตัดหัวเล่นตัวเล็กๆ ก็

ต้องมาขายความน่าสงสาร คือเราซื้อดอกไม้ เราไม่ได้ซื้อดอกไม้นะ เราซื้อ
เพราะสงสารเด็ก หน้าฝนเด็กก็วิ่งขายเปียกซๆ ทีมช. ที่ตรงเส้นหลัง น้ำ
เป็นคนรับดอกไม้มาแล้วก็ดูแลเด็ก 4 คน เด็ก 4 คนนี้เป็นลูกของน้องน้ำ
นะ ซึ่งพ่อแม่ตายเพราะ HIV น้ำเป็นผู้หญิงอายุประมาณ 50 อ้วนๆ ก็ต้อง
ดูแลตรงนี้ น้ำก็ต้องจ่ายเงินให้เทศกิจ นี่คือตัวอย่าง บนแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แบบนี้ ซึ่งไอ้คน 20% ล่างนี้แย่มากนะ

ปาน แล้วทำไมไม่มีคนที่จะช่วยหรือว่าดูแลจัดการให้คนที่เขาถูกละทิ้ง มีที่
อยู่อาศัยหรือได้รับความยุติธรรมละ

อ.อรรถจักร์ ทำไมถึงไม่มีคนดูแล เพราะกลไกอำนาจรัฐถือว่าพวกมุเซอ
บางกลุ่มไม่ใช่คนไทย ทั้งๆ ที่คนพวกนี้ก็เกิดในไทย แล้วก็ถามว่ากรมป่าไม้
หรือหน่วยราชการจะมีใครดูแลไหม คำตอบคือไม่มีคนจะดูแล กรมประมง
สงเคราะห์ทำได้อย่างมากคือไปเก็บเด็กมาไปอยู่ที่กรมประมงสงเคราะห์แล้ว
ก็เลี้ยงๆ เขาทิ้งๆ ขว้างๆ เขาก็ต้องออกมาอีก ระบบราชการไทยนี้เป็นระบบ
ราชการที่ค่อนข้างแย่

วันดีคืนดีในบางพื้นที่ซึ่งเป็นคนไทยก็ถูกถอนบัตรประชาชน ถ้า
เราไปตามที่แม่อยู่ 1,200 กว่าคน ถูกลูกถอนบัตรประชาชน แม่อยู่อยู่ติด
ชายแดน แล้วในช่วงนั้นนะ คือ แม่อยู่มีเขตติดชายแดน แล้วก็มีความไทย
ใหญ่ใหญ่ใหญ่เดิมนะ ไทยใหญ่คือเงี้ยว เงี้ยวคือคนที่อยู่ในเขตภาคเหนือมา
นานแล้ว เคยได้ยืมขมเงินน้ำเงี้ยวนะ แล้วก็ในช่วงหนึ่งตรงนี้เป็นเขตเขา
เรียกสันต้อยอยู่ ประตูก้าขาย เขาเรียกอะไร ด่านค้าขาย วันดีคืนดี ทักซิณก็
ไปเจรจากับพม่าเพื่อให้ลดการต่อสู้ของไทยใหญ่แถบนี้ วิถีลคของเขาต่าง
หนึ่งก็คือไม่ให้พวกนี้เป็นที่พักพิง ถอนบัตรประชาชนคุณ ตอนนั้นก็ยังคง
คาซังอยู่ เพราะฉะนั้นยกตัวอย่างตรงนี้มา เพื่อบอกว่า อย่าไปคิดว่ากลไก
ระบบราชการมองเห็นความเป็นธรรม มีลัทธิเอยะแยะเลย เราถึงเรียกร้อง
การปฏิรูประบบราชการ เรียกร้องปฏิรูปกรมป่าไม้ เรียกร้องปฏิรูปกรม
ประมง ป่าไม้เราเห็นชัดว่าป่าขาดป่าพัง เราก็ยังเรียกร้องได้ ใต้น้ำของกรม
ประมงนะ ปัญหาใหญ่ พวกเราไม่เห็นการทำลายพื้นที่ประมงมหาศาลครับ
มหาศาลมากๆ ฟังแล้วรู้สึกชีวิตหดหู่

ท้าวออกของชาวบ้านจากความ

ช่วยในระบบทุน

คำถาม

เกือบ: พี่อย่างนี้แล้วอยากรู้วิธีการแก้ไข

อ.อรรถจักร์ ไม่มีแบบเป๊ะๆ

เกือบ อาจเป็นวิธีที่ซ้ำๆ แต่มี

อ.อรรถจักร์ วิธีที่พวกเราใช้ ทางเหนือใช้ มีวิธีเดียวก็คือ เอาคนที่เดือดร้อนมานั่งคุยกันและทำหนังสือ และไม่คอยสำเร็จหรอก

มีอบ ทำไมชาวบ้านต้องมีอบ มีอบแต่ครั้งชาวบ้านเหนื่อยนะ ชาวบ้านไม่ได้เงินนะ แต่ถามว่าจำเป็นต้องมีอบไหม...จำเป็น

สมมติถูกไล่ออกจากป่า 40-50 หมู่บ้าน ถ้าถูกไล่ลงมา ถ้ายอม ก็คือมาเป็นคนขายดอกไม้ เขาก็ต้องมีอบเพื่อให้อยู่ได้กับกรมป่าไม้ อันนี้คือเวลาพวกเรานกรุงเทพฯ เห็นมีอบจะรู้สึก โอ้ย ไอ้พวกนี้มันจัดตั้ง ถ้ามีอบทางเหนือ มีอบชาวบ้านนี้ตัวชาวบ้านเอง พี่น้องชนเผ่าเรามีทั้งหมดประมาณ 8 แสนคน ที่เกิดที่ควรจะมีบัตรนะ เรามีบัตรประมาณแค่ 2 แสนคน อีก 6 แสนคือพวกไม่มีบัตร คือ ไม่ใช่ไม่มีบัตรแต่คือมีบัตรประเภทบัตรขอบเหลือง ขอบทอง คือ จำกัดสิทธินะ ไม่ใช่ ID CARD ไม่ใช่บัตรประชาชนข้ามจังหวัดก็ไม่ได้ ดังนั้นชีวิตของคนที่เกิดบนพื้นแผ่นดินไทย 6 แสนคนกลายเป็นพลเมืองชั้นสอง

สาวๆ ไทยใหญ่ออกจากเมืองฝางมาทำงานในเมือง ชากลับเก็บเงินไว้เวยนยทรวง พอตำรวจจับได้ว่ามีบัตรที่ข้ามจังหวัดไม่ได้ ก็ล้างเงินไปด้วยเอาเงินไม่พอ จับนมเขาอีก อันนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ทำยังไง จะแก้ยังไง วิธีแก้คือ เราก็จัดมีอบ มีมีอบอยู่ที่หน้าศาลากลางอยู่ 6 แสนคน ไม่ถึงหรือมาสักประมาณ 2-3 หมื่น มีอบได้ 3 วัน ชาวไม่มีกิน เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มาไล่ต้อออกไป อันนี้คือตัวอย่าง ตอนนั้นรู้สึกจะสมัยคุณทักษิณ

คำถาม

พี่ฝ่าย: ทำไมการเป็นพลเมืองของรัฐไทยทิวต่อ

มิตรรอบอะไรมาก อย่างคนที่เขาไม่ได้หรือถูกเอาคืน

พี่น้อง: รัฐมีกฎหมายอะไรที่ต่อใช้จำกัดการเป็นพลเมือง

อ.อรรถจักร์ คือจริงๆ แล้ว หากพิสูจน์ได้ว่าคุณเกิดในประเทศไทย คุณต้องได้รับสิทธิพลเมืองนี้โดยทันที แต่ก็จะมีการต่อรองหรือการบอกว่าคุณพิสูจน์มาให้ได้สิ คือเขาจะไม่เชื่อ แล้วคนสมัยก่อนอยู่ในป่า ก็ไม่มีสูติบัตร ไม่มีอะไร การพิสูจน์ก็ต้องใช้คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านบอกว่าคนนี้ใช่ แต่รัฐก็จะบอกว่าไม่เชื่ออีก ถ้ามว่าทำไมรัฐถึงไม่เชื่อ ผมคิดว่าการกดให้พวกนี้เป็นพวกไม่มีบัตร ทำให้การขูดรีดแรงงานเป็นไปได้ง่ายขึ้น

บอล เหมือนผลกระทบของรัฐไปให้เขา

อ.อรรถจักร์ คือสมมติว่า เอาอย่างนี้ ไทยใหญ่ที่มาจากพม่าจำนวนมาก เป็นแรงงานอยู่ในเชียงใหม่ พวกนี้ได้ค่าแรงวันละประมาณ 50 บาท คือ คุณไม่มีความเป็นพลเมืองคุณก็ถูกกดค่าแรงได้ ดังนั้นรัฐจำนวนหนึ่ง เจ้าหน้าที่รัฐจำนวนหนึ่งก็ใช้เงื่อนไขในการขูดรีด ถ้าใช้ศัพท์ช่ายหน่อย ขูดรีดแรงงานที่คุณเป็นพลเมืองชั้นสอง

พี่ฝ่าย ในอเมริกามีการให้กรีนการ์ด อย่างการทำกรีนการ์ดล๊อตโต้ ทำไมเขาอยากให้คนที่เป็นคนต่างชาติเข้ามาเป็นพลเมืองในประเทศอเมริกา

อ.อรรถจักร์ แยก 2 อัน โอกาสการได้กรีนการ์ดของคนมีความชำนาญเฉพาะด้านสูง อย่างหมอ อันนี้ง่าย อีกกลุ่มหนึ่งอย่างกลุ่มแรงงานระดับล่างอย่างเม็กซิกันจะไต่ยากมาก เม็กซิกันก็คล้ายๆ กับชนเผ่าเรา เพียงแต่ว่าเม็กซิกันเป็นคนละชาติจริงๆ เม็กซิกันหนีเข้ามา คุณก็ถูกกดค่าแรง แต่เพื่อจะ ทำให้แรงกดดันต่อทางสังคมน้อยลง ก็คล้ายๆ เปิดรูปเปิดของชนิดนี้ว่า คุณมีโอกาสสมัครล๊อตโต้ ไปหยิบล๊อตเตอร์ได้กรีนการ์ด อย่างนี้ก็มีโอกาสได้อยู่ แต่ว่าก็ขึ้นอยู่กับล๊อตโต้ เหมือนล๊อตเตอร์นะ

บอล ผิวเหลืองก็เหมือนกัน ในชนชั้นอเมริกา ก็เป็นเหมือนเม็กซิกัน

อ.อรรถจักร์ ใช่ เม็กซิกันกลายเป็นผู้ถูกเหยียด

ลุงอ้อย วันนั้น เราขึ้นไปนอนที่อินทนนท์ แต่เช้าเลยสัก 6 โมง ผมเห็นเด็กมาขายดอกไม้ เขาบอกว่า “ให้” ให้ นี่คือน้ำใจ เสร็จแล้วหลังจากนั้นก็ได้ยินบอกว่า น้ำใจที่ผมให้ที่แล้วทำไมผมไม่ให้น้ำใจกลับไปบ้าง คำหรือความหมายพวกนี้ โดยส่วนตัวก็ เอ๊ะ! มาได้ยังไง แล้วเหมือนกับว่าเป็นการยื่นคำขาดบางอย่าง แต่ผลที่เกิดขึ้นมา ภาพของความน่าสงสารต่างๆ นานา หายไปแล้ว อาจารย์บอกว่า เราซื้อดอกไม้จริงๆ แล้วเราซื้อความสงสาร ใช้ไหมฮะ แต่ประโยคที่ได้ยินมากระอักกระอ่วนแล้วนะ

บอล เริ่มคิดไปทางอื่น

ลุงอ้อย แต่ว่าดูอาการเด็กเหมือนเป็นคำที่ถูกใส่โปรแกรมมาให้พูด แล้วก็เดินผ่านไปเฉยๆ เลย คือจริงๆ แล้วคงไม่ใช่แบบว่าถ้ารายได้ไม่เกิดขึ้นวันนี้ฉัน ลูกฉันอดตาย หรืออะไรทำนองนี้ แต่ก็คือไม่ได้ก็พูดตามสคริปต์ไปอย่างนี้

อ.อรรถจักร์ คงมีกลุ่มทุนเข้าไปสอน (หัวเราะ) สอนคำพูดที่คิดว่าจะกดดันอีกฝ่าย ตรงนี้ก็ลำบาก ถ้าแม้ดอยปู่จะเห็นเลยว่า ทุกอย่างเป็นซื้อขายหมด ถ่ายรูปบู๊ก็ 10 บาท

บอล เหมือนคนข้างนอกไปยึดเย็ดให้เขา

อ.อรรถจักร์ คือกลุ่มตรงนี้ที่พี่อ้อยพูด มักเป็นกลุ่มที่สัมพันธ์อยู่กับการท่องเที่ยว ใช้ไหมฮะ แม้มั้งดอยปู่จะรู้อย่างนี้ แต่ถ้าลงไปข้างล่างในเขตชาวบ้านจริงๆ จะไม่มีคำพูดพวกนี้ คือการอยู่กับระบบเศรษฐกิจท่องเที่ยววนเข้า ทำให้การเรียนรู้เทคนิคที่จะพูดอย่างนี้ ที่จะเอาเงินจากกระเป๋า

ลุงอ้อย ก็อยากรู้เหมือนกันว่าแล้วอย่างนี้ นักท่องเที่ยวก็เอาไปพูดต่อหน้าว่าเขาเจอประโยคแบบนี้มา ก็กระจายเร็วเหมือนกัน แล้วผลมีผลเสียทางด้านของความน่าสงสารที่เราเป็น common

อ.อรรถจักร์ ชนเผ่า (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ความสงสารนี้เหมือนเป็นสิ่งที่ป็นคัลเจอร์หนึ่ง แต่กำลังเปลี่ยนแปลงหรือหายไปด้วย

คำถาม

บอล: แล้วแรงเล็กๆ อย่างนี้ ก็สร้างมือเบเคยเป็น

จุดเปลี่ยนอะไรบางอย่างขึ้นมาใหม่ครับ โดยไม่มีการแทรกแซง

ขออำนาจอะไรบางอย่าง

อ.อรรถจักร์ มีบทบาทเหนือจะมากคิดว่าก้าวหน้า มันไม่ได้ประสบผลสำเร็จนะ แต่หมายความว่า สามารถสร้างแรงมากที่สุดคือมีอุปปาชุมชน

บอล ที่อาจารย์บอก พอมีมือขึ้นมาก็จะไม่สำเร็จ

อ.อรรถจักร์ ไม่สำเร็จ

บอล แล้วแรงอย่างนี้ถูกกลืนไปกับพวกบริโศคแบบนายทุนด้วยหรือเปล่า พอไม่สำเร็จแล้วเขาเกิดเซ็นส์บางอย่างเพื่อเอาตัวรอด แล้วก็ไปอยู่กับอีกกลุ่มหนึ่งเลยคิดว่า เหมือนการแปรผันไปตามกระแสอะไรอย่างนี้นะ

อ.อรรถจักร์ ที่บอกว่าไม่สำเร็จนี่ แปลว่าไม่ได้อย่างที่ตั้งเป้าไว้ แต่หมายถึงได้มี impact ใหม่...มีนะ คือเรามีมือปาชุมชนนี้ ผมคิดว่าใน 10 ปี น่าจะมีเดินขบวนเรื่องปาชุมชน น่าจะเป็น 100 ครั้ง แต่ๆ ละครั้งก็ได้ทีละนิดๆ

บอล คือ impact ค่อยๆ เริ่มมี

อ.อรรถจักร์ ค่อยๆ เริ่ม เช่น สมมติในเขตป่าไม้ไผ่วันนี้ มีอบวันนี้ อย่างน้อยที่สุด ป่าไม้ก็จะหยุดไต่ เขาก็สามารถอยู่ต่อไปได้ แต่ยังไม่ได้สิทธิ อีก 2-3 ปีข้างหน้า ก็เดินใหม่ เพื่อที่จะได้ขยับการยอมรับทีละนิดๆ ไป จนกระทั่งวันนี้ก็ได้พบ.ปาชุมชน แต่ยังไม่ผ่านสภา กรณีของมืออบชนเผ่าอีก 6 แสนไม่ได้ หลังจากมืออบแล้วก็มีกลไกของรัฐที่พยายามจะมาคุยเรื่องนี้มากขึ้น

กรณีแม่อายุผู้กันมานานมาก ในที่สุดศาลปกครองบอกต้องคืนบัตรให้แม่อายุแต่จนบัดนี้ยังไม่คืน เขาก็จะต้องมืออบต่อไป จนกระทั่งศาลปกครองยอมรับแล้วว่าคำสั่งถอนบัตรประชาชนนี้ผิดจะต้องคืน แต่ทางอำเภอก็ยังไม่คืน ก็จะต้องมืออบกันต่อไปเรื่อยๆ นะ จนกระทั่งอำเภอคืนตามศาลปกครอง ซึ่งผมก็ยังไม่เข้าใจว่า ทำไมอำเภอไม่คืน ถ้าคืนซะทั้งหมดเรื่อง

Hatch-U แล้วอย่างนี้ไม่ผิดอะไรหรือคะ

อ.อรรถจักร์ จริงๆ ผิด ถ้าจะเล่นกันต่อ มาตรา 157 ไม่ปฏิบัติ แต่เขาก็จะ

อ้างอีกว่า รอคการพิสูจน์ก่อน คือถ้าสู้ ชาวบ้านก็จะเหนื่อยไปเรื่อยๆ เพราะ ฉะนั้นวิธีเดียวก็คือ รวมๆ กันมีอบชะชี่ และทางนี้ก็จะขยับเร็วขึ้นหน่อย หนึ่ง อะไรทำนองนี้ ลองไปแม่ยาย ก็จะเห็นถึงความน่าสงสารของชาวบ้าน

แก๊ง ตอนนี่ก็เคลื่อนไหวยุ่ตลอดหระอครรับ

อ.อรรถจักร์ เคลื่อนไหวยุ่ตลอด

แก๊ง แล้วกลุ่มที่เข้าร่วมละฮะ นอกจากชาวบ้านมีอย่างอื่น อย่างเช่นเอ็น จีโอนักศึกษา

อ.อรรถจักร์ มีเอ็นจีโอมีนักศึกษานิติศาสตร์ มช. บางกลุ่ม มีอาจารย์บาง คน และมีอาจารย์ธรรมศาสตร์คนหนึ่งที่มาเล่นเยอะ คือ อ.แหวน-พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร กม.นิติศาสตร์ของธรรมศาสตร์

เต้ แล้วทำไมไม่คิดว่าการที่เขาไม่คืนบัตรประชาชนให้เพราะว่าเขาจงใจจะ ถ่วงเวลาให้ไม่ได้สิทธิประโยชน์ใดๆ

อ.อรรถจักร์ เราก็คิดอย่างนั้นแหละ แต่ว่าเราก็ไม่รู้จะทำยังไง ชาวบ้านก็ รู้ถ้ามีงบไม่มาถ่วงกู กูไปไหนก็ได้ ทำอะไรก็ได้ ต้องทำงานตรงนี้ แต่ไม่รู้ จะทำยังไงกับนายอำเภอ หรือจะเอายังไงกับทางอำเภอ

บับเบิ้ล แล้วทำไมเขาถึงต้องถ่วงเวลา

จิ้ง เขามีใครอยู่เบื้องหลังหรือเปล่า

อ.อรรถจักร์ คือเราก็อ้างงๆ ว่าเขาจะถ่วงไว้ทำไม ก็ไม่เข้าใจจนบัดนี้

จิ้ง จะได้ผลประโยชน์อะไรจากการนี้

อ.อรรถจักร์ คือได้ ก็เป็นทางอ้อมมากๆ เพราะว่าคนพวกนี้จะเดินทางไป ไหนไม่ได้ คุณก็ต้องรับงานรับจ๊อบแฉับๆ อยู่แถวนั้น แต่ผลประโยชน์ก็ไม่ มากนะ ก็ยังไม่เข้าใจอยู่ว่าทำไมทางอำเภอถึงไม่เร่งทำ

บับเบิ้ล อย่างพวกชนเผ่า ถ้าพวกที่เกิดมาแล้วหรือมีอายุมากแล้ว เราปล่อย รุ่นนี้หรือ generation นี้ไป แล้วนับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปนะ เอาทะเบียนตั้ง ตรงนั้น รับแจ้งเกิดเด็กเกิดใหม่ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ทุกคนจะได้บัตรและมี สิทธิประชาชน อย่างนี้ได้ไหม

อ.อรรถจักร์ ได้

บับเบิ้ล แล้วทำไมถึงไม่ดำเนินการ

อ.อรรถจักร์ ใครสั่งละ คือเรื่องเมืองไทย สมมติว่าคุณอภิสิทธิ์ฉลาดและ ก็เล่นเรื่องนี้สั่งมา สามารถทำได้อย่างที่คุณบอก ภายใน 3 วัน หรือกรณี แม่ยาย ถ้าคุณอภิสิทธิ์สั่งบอกว่า ภายใน 1 อาทิตย์คุณต้องแก้ไขปัญหา จบ คือ ผมคิดว่าอันหนึ่งคือพวกอย่างในกรณีแม่ยาย พวกนายอำเภอก็ไม่ค่อย กล้าอยากจะขยับ เพราะกลัวขยับเดียวคนนั้นมาเล่น หว่าทำนั่น เพราะ ฉะนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือ ถ่วงไปเรื่อยๆ สมมติว่ามาอยู่ 5 ปี เกษียณก็ถ่วง กู เกษียณกูก็จบไป ก็เป็นอย่างนี้ หรือกรณีที่คุณว่า ถ้าทำ ทำได้เลย ไม่ต้องไป ตั้งหระอคร แคบอกว่ โอเค คุณพิสูจน์มาว่าคุณเกิดที่นี่ ก็ได้แล้ว ไม่ยากแต่ไม่มี ใครทำ สาเหตุหนึ่งคือ ผมบอกก่อนว่า ถ้าใครเป็นพวกทักษิณ ก็ต้องบอกว่า ผมเกลียดทักษิณนะ (หนูก็เกลียดคะ) แต่ด้านหนึ่งต้องยอมรับว่าสิ่งที่ทักษิณ ประสบผลสำเร็จที่สำคัญคือ ทักษิณสั่งอะไรแล้วเร็ว ก็ต้องยอมรับเครดิตเขา ตรงนั้นะ นี่คือนี่ที่เขาเรียก CEO สมมติทักษิณเขาสนใจเรื่องนี้จริงๆ เขาสั่ง ผลัวะ นี้ได้ละ แต่อภิสิทธิ์ก็ไม่กล้า ปัญหาถึงคาราคาซังแบบนี้ เพราะคนสั่ง แปลว่าคนนั้นรับผิดชอบ แล้วเมืองไทยไม่ค่อยอยากจะให้ใครรับผิดชอบ คือ ไม่มีใครอยากจะรับผิดชอบ

บอล ที่ผมได้ฟังมา ทุกอย่างเหมือนที่อาจารย์พูด อันนี้เป็นปัจเจกทุกอย่าง เลย อยู่ที่ตัวเอง ความกลัวว่าตัวเองจะผิด กลัวที่จะยอมรับความจริง กลัว ที่จะรับผิดชอบตัวเอง

อ.อรรถจักร์ ใช่ ไม่กล้าที่จะรับผิดชอบ เราอยู่ในมหาวิทยาลัย เราจะเห็น เลยว่าเจ้าหน้าที่ต่างๆ นี้ เวลาคุณมีปัญหาในเรื่องลงทะเบียน

บอล เขาจะปิด

อ.อรรถจักร์ เขาจะปิดไปเลยเรื่อยๆ หรือไม่นั้นก็ผลักมาให้เป็นความผิดคุณ เพราะว่าเขาไม่อยากจะรับผิดชอบ

บอล ผมก็โดน แล้วทำไมคุณเป็นพนักงาน นิสิตที่จะเปิดวิชาอย่างนี้ คน เดียวคุณก็ควรจะให้เรียนเพราะเป็นมหาวิทยาลัย แล้วทำไมคุณไม่เปิด

อ.อรรถจักร์ เขาก็จะผลักไปเรื่อยๆ

บอล ผมก็ต้องเดินเรื่องเอง จากตึกนี้ไปตึกนี้ ว่าอยากเรียนวิชานี้ อย่างนี้ ทำไมคุณไม่จ้างอาจารย์พิเศษไว้

อ.อรรถจักร์ นี่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจน

บอล คือทุกคนมองมหาวิทยาลัยเป็นระบบของราชการ ราชการไม่ช่วยอะไรผมเลยนะ

อ.อรรถจักร์ ทุกคนไม่กล้าที่จะตัดสินใจ เพราะจะต้องรับผิดชอบ อย่างในมหาวิทยาลัย เราจะพบว่าการเตะลูกออก เวลาเราไปทำเรื่องอะไร เกิดขึ้นบ่อยมาก ซึ่งเราจะโกรธเจ้าหน้าที่เขาก็ไม่ได้ เพราะไอ้คนบตีเองนะ สมมติเรื่องมา คนบตีเองก็ ถ้าความผิดเกิดขึ้นเมื่อไหร่ คนบตีก็จะโยนให้ลูกน้องอีก นี่คือระบบที่เหลวไหลอยู่

ลุงอ้อย ไปรเวท บังเจก

อ.อรรถจักร์ ผมก็เป็นพวกทำลายสิ่งแวดล้อม (หัวเราะ)

การปฏิวัติคือทางออก?

ท้อป ก็เห็นกำลังพูดเรื่องระบบที่แย่ แล้วก็แย้งขึ้นทุกที แล้วก็ไม่มีทางแก้ไขสักทีหนึ่ง ก็เลยอยากจะทราบความคิดเห็นอาจารย์ ว่าเมื่อระบบแย่จนถึง ^(การปฏิวัติ)แย่มากๆ แล้ว มวลชนก็จะลุกขึ้นฮือขึ้นมาแล้วก็จะเกิด revolution ขึ้นมา แล้วก็เปลี่ยนผ่านทุกอย่างสู่สิ่งที่ดีกว่า แล้วก็เข้าสู่สิ่งที่ เป็น common คือทุกอย่างจะเป็นเจ้าของโดย common หหมดเลย จะเป็นไปได้ไหมอะ เป็นทางออกที่แบบ...

อ.อรรถจักร์ เออ...คือ

ผมไม่คิดว่าไอ้ความเหวช่วยนี้จะนำไปสู่การปฏิวัติได้นะ ผมคิดว่าวิธีที่น่าจะทำได้ที่สุด คือทำให้ไอ้เหวช่วยดีขึ้น คือการปฏิวัติตอนนี้ ไม่ว่าจะปฏิวัติรูปแบบไหน พิสูจน์แล้วว่าท้ายสุดนำไปสู่สิ่งทีเลวกว่าเสมอ

เรานึกถึงการปฏิวัติสังคมนิยมที่คนรุ่นผมเคยคิดว่าเป็นอุดมคติ ปฏิวัติรัสเซีย ปฏิวัติจีน ปฏิวัติอินโดจีน หรือ การปฏิวัติฝรั่งเศสใน 1789 หรือ 1798 ก็ตาม ทั้งหมดนำไปสู่ chaos ที่เจ็บปวดและอะไรอีกเยอะแยะ โดยเฉพาะหลังการปฏิวัติสังคมนิยม รัสเซียพังทลายเลย รัสเซีย ถ้ามองว่า common สร้างได้ไหม สร้างไม่ได้ จีนถ้ามองว่าตอนนี้ใครเถลิงอำนาจ คนเพียงไม่กี่สิบตระกูล การปฏิวัติอินโดจีน ใครมีอำนาจ กลุ่มโปลิตบูโรเท่านั้นเอง ^(Politburo)

ดังนั้น สิ่ง que คิดถึงการปฏิวัติแบบเดิมนะ เช่น ส.ป.ว.ท.สังคมนิยมแบบที่คนรุ่น 1970 คลั่งไคล้ ผมคิดว่าเกิดขึ้นไม่ได้ แม้ว่าจะมีปีกหนึ่งในฝ่ายแดงที่ฝันตรงนั้น สำหรับผมเองนะ ผมคิดว่าเป็นไปไม่ได้ ดังนั้น

สิ่งที่เราต้องคิดคือ เราจะทำยังไงให้มี

พลังจากข้างล่าง

ในการที่จะทำให้ตัวระบบค่อยๆ มาเซิร์ฟมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น เราเรียกร้องกันตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี 2540 ที่ให้พวกเราออกกฎหมายเองได้ คือตอนนี้พวกเราออกกฎหมายเองได้อย่างที่เราออกกฎหมายป่าชุมชน แต่เผชิญก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ คือออกได้ปั๊บ ไอ้ข้างบนยังไปกักอยู่ทำให้เราออกไม่ได้ ถ้าหากร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เราก็ต้องทำให้ตรงนี้เร็วดีขึ้น

สมมติว่าอภิสิทธิ์เขาฉลาด เขาประกาศร่างรัฐธรรมนูญโดยมี สสร.3 (เสียงพูด: ถ้าหากว่าเขาฉลาด แสดงว่าเขาไม่ได้เป็น-หัวเราะกัน) เออ แสดงว่าเขาไม่ค่อยฉลาด (หัวเราะ) คือ เขาประกาศร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่แรก คือเกิด สสร.3 พวกเราก็จะมีส่วนเข้าไปร่าง แล้วเราก็มีโอกาสทำให้รัฐธรรมนูญดีกว่าปี 40 ได้ ปี 50 นี่เป็นรัฐธรรมนูญที่แย่มาก

ผมอยู่ฝั่งที่รณรงค์ไม่เอารัฐธรรมนูญปี 50 นะ ผมเชื่อว่าปี 40 เป็นฐาน แต่เอาปี 40 แบบเสื้อแดง ผมก็ไม่เอาเพราะว่ามีช่องโหว่เยอะ ถ้าสมมติว่าเปิดโอกาสให้พวกเราสามารถร่างรัฐธรรมนูญ ออกกฎหมายได้เอง คนสามารถที่จะตรวจสอบการคอร์รัปชันได้ง่ายกว่านี้ ก็จะมีพลังบีบข้างบน ผมคิดถึงตรงนี้มากกว่าหรือไม่นั้น คือผมแก่ไปแล้วผมไม่ยากเห็นการปฏิบัติที่นองเลือด ผมรู้สึก แล้วผมเห็นมานานไม่...การปฏิบัติเขมรแดง ตอนเขมรแดงยึดอำนาจ 1975 พวกผมดีใจนะ นึกว่าไอ้โง่ นี่เราจะเห็นอนาคตของอินโดจีนที่รุ่งโรจน์ ถัดมาอีกปีกว่าๆ เราช็อค killing field เพราะฉะนั้นพวกฝ่ายซ้ายที่อยู่ในปีแดงเองบางทีลืมไปแล้วว่าบาดแผลของปฏิวัติสังคมนิยมเกิดขึ้นไปเพื่อนผมเองนะ ไอ้สุทธาชัย พวกนี้รู้จักกันหมด แต่ผมก็ไม่ใช่เหลือง เหลืองไม่ สนธิกับผมไม่เอากัน สนธิ ลิ้มทองกุล เพราะว่ารัฐประวัติน่าว่าเขาเป็นยังไง

เหลืองๆ แดงๆ กกพื้นที่

แก้ว นิดนึ่งได้ไหมคะ หนูอยากรู้มากเลย (หัวเราะ) เบื้องหลังของสนธิ อะไรอย่างนี้ เพราะอาจารย์เล่า แก่ก็ชอบก็ัก บอกไปสืบเอาเอง อะไรอย่างนี้ หนูอยากรู้มากเลย

ลุงอ้อย แต่ก็สืบไม่ได้ (หัวเราะกัน)

จูน ของหนูอาจารย์แบ่งสองฝ่าย อาจารย์ที่สอนวารสารฯ ส่วนใหญ่จะบอกว่า สอนข่าว เขาบอกว่า คนที่จะเป็นสื่อเป็นนักข่าวต้องเป็นกลาง แต่ตัวอาจารย์เอง เขา...

อ.อรรถจักร์ ไม่เป็นกลาง

จูน เขาก็เหลืองไปเลย แล้วเขาก็มาไซโคพวกหนูแบบว่า เธอดูสิ พวกแดงจ๋าๆ เราก็อะไรว่าอาจารย์ไม่เป็นกลาง แล้วพวกหนูจะเป็นกลางได้อย่างไร คือเขาพูดมาก็มี เพื่อนบางคนจะคล้อยตามไป แต่หนูไม่รู้ หนูก็อยู่กลางๆ อยู่แล้ว แต่พอมาเรียนอีกเทอมก็จะเจออาจารย์แดง ก็เลยไม่มีใครอยู่กลางเลย

อ.อรรถจักร์ แต่ไม่มีผลต่อเกรด ใช่ไหม

จูน ไม่มีค่ะ

อ.อรรถจักร์ โอเค ถ้ายังรู้สึกสบายใจ คือ ตอนนี้กระแสเหลืองแดง ลามไปทุกพื้นที่ เอ็นจีโอเองก็มีเหลืองแดง ครูบาอาจารย์เองก็เหลืองแดง แล้วก็ทะเลาะกัน ทะเลาะกันหนักมากขึ้น

จูน มีอาจารย์คนหนึ่งนะคะ เขาบอกว่าเขาไม่อยู่อะไร เขาไม่ถือเลยแต่เขาก็ชอบเข้าเว็บไซต์ฟ้าเดียวกันนี้แหละคะ แล้วก็คือเวลาออกข้อสอบเขาจะให้นักศึกษาทุกคนเข้าไปเว็บไซต์นี้ แล้วก็คือต้องอ่านกระทู้ที่เขากำหนดมาให้แล้ว แล้วเขาก็เหมือนกับเอาความคิดของเขาใส่เข้าไปให้นักศึกษาทุกคนนะ คือ ไม่ว่าทุกคนจะแสดงความคิดเห็นยังไงก็ตาม เขาก็จะแบบ คุณผิด คุณผิด คุณผิด ต้องเป็นแบบในเว็บไซต์เท่านั้น อะไรแบบนี้

อ.อรรถจักร์ ถ้าฉัน แดง (หัวเราะ) เห็นด้วยนะ คือ ถ้าตรวจข้อสอบแล้วอาจารย์เรา เราคิดว่าเราทำได้ มีเหตุผล แล้วอาจารย์ให้เกรดต่ำ ต้องดูข้อสอบ อย่างแล้วอาจารย์ ผมย้ายกับเด็กของผมเสมอ ต้องขอดูข้อสอบเพราะ

ว่าในบรรยากาศเหลืองแดงทำให้อคติส่วนตัวเรามีผล และแล้วก็ต้องให้บทเรียนอาจารย์ด้วย

แต่ที่ผมเดาว่าอย่างนี้ เดาว่าสถานการณ์เหลืองแดงจะค่อยๆ คลี่คลายไป ด้วยเหตุผล 2 อย่าง

อย่างแรกคือเอาเข้าจริงๆ แล้วการสำรวจครั้งหลัง คนเพียง 6% อยู่เหลือง 6% อยู่แดง คนตรงกลางเริ่มเบื่อ

อันที่สอง คือ ฝ่ายเหลืองเอง หลังจากเล่นการเมืองบนถนนมาแล้วพบว่าหนักหนาสาหัสมีบาดแผลเยอะ นี่เพิ่งครบรอบปีการยึดสนามบิน เขาเริ่มเปลี่ยนตัวเองไปสู่พรรคการเมืองใหม่

กลุ่มแดงเอง ถ้าแบ่งเป็น 3 ปีก ปีกซ้ายสุดที่อยากจะได้คนล้ม ปีกนี้เริ่มมีพลังน้อยลง ตรงกลางที่ใหญ่ที่สุด เป็นกลุ่มที่รักในหลวง ห่วงทักษิณ คือ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดและเป็นกลุ่มที่บีบให้ทักษิณต้องมาแสดงความจงรักภักดีนะ ส่วนปีกอีกปีกหนึ่ง คือ ปีกที่จะเอาทักษิณอย่างเดียวก็ น้อย เพราะฉะนั้นปีกสองปีกจะบีบตรงกลางที่ใหญ่ที่สุดทั้งหมดลงมาเล่นการเมืองในระบบมากขึ้น ภาษาอังกฤษเรียกอะไร democratization นะ คือ ค่อยๆ ไปสู่ประชาธิปไตยมากขึ้น อันนี้มองโลกในแง่ดี แล้วผมคิดว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นใจเย็นๆ เดียวก็ค่อยๆ คลี่คลาย

แก้ว นานนะคะ ตั้งแต่หนูอยู่ ม.6 นะ (หัวเราะกัน)

อ.อรรถจักร์ คือเป็นจังหวะที่มีวิกฤติ 2-3 อย่าง ซึ่งวิกฤติของข้างบนด้วย ซึ่งข้างบนเองเขาเริ่มแก้ปัญหาได้แล้ว เพราะฉะนั้นก็จะเบาลง ผมพูดแค่นี้จะห้ามถามต่อ (หัวเราะ) เพราะเราคุยเรื่องนิเวศวิทยา (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ก็อันนี้ก็เป็นนิเวศ (หัวเราะ)

จูน นิเวศการเมือง

บอล สิ่งแวดล้อมกรุงเทพฯ

ลุงอ้อย นิเวศด้านความรู้สึก (หัวเราะ)

บอล ที่นี้อาจจะเป็นต้นไม้ ที่นั่นเป็นผู้คน

อ.อรรถจักร์ สังเกตไหมครับ ช่วงประมาณ 6-7 เดือนที่ผ่านมา ทุกคนเริ่มพูดถึงการสร้างความยุติธรรมมากขึ้น ทั้งเหลืองและแดงนะ ผมคิดว่านี่คือนิมิต

หมาย แต่นักศึกษาประวัติศาสตร์ อักษรฯ นี่เป็นปรากฏการณ์ใหม่ คือจะกลายเป็นพวกแดง แดงจัดมาก เขาเรียกนิสิตนะ นิสิตประวัติศาสตร์ จุฬาฯ

บอล นิสิตกับนักศึกษาต่างกันยังไง

อ.อรรถจักร์ ไม่รู้เขาเรียกกันนิสิต (หัวเราะ) คือ ไม่น่าจะมีความหมายต่างอะไรกัน

เก้ง เกษตราฯ ใช้นิสิต

จิ้ง ประมวลว่า महाลัยที่มีหอ อะไรอย่างนี้

อ.อรรถจักร์ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ไม่ใช่แล้ว

จิ้ง เมื่อก่อนนะ เขาเคย

เก้ง ของเรานักศึกษา

จูน ของเรานักศึกษา

ปาน เหมือนกับเป็นของ king กับของธรรมดานะ ถ้าเป็นของ king ก็จะเป็นนิสิต

จิ้ง บุรพาก็เป็นนิสิต

เต๋า ของคิงกับของฮา (หัวเราะกัน)

คนส่วนน้อยต้องเสียสละ

เก้ง อาจารย์ครับ ถ้ากรณีมีอบ สมมติเรื่องเขื่อน ถ้าเป็นที่ที่มีชุมชนอยู่ในพื้นที่น้อย คือคนท้องถิ่น คนในจังหวัดทั่วไปรู้ว่าที่นี่ยังสมบูรณ์ แต่มีคนเป็นเจ้าของพื้นที่จริงๆ อยู่น้อย แล้วเขาจะสร้าง อย่างนี้มีโอกาสที่จะคัดค้านหรือเปล่า

อ.อรรถจักร์ ถ้ามีคนพื้นที่น้อยนี้ คัดค้านยากมาก

เก้ง เขาจะบอกว่าอะไร เราไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย อะไรอย่างนั้นะ

อ.อรรถจักร์ เหมือนกับว่าตอนนี้ คือจีนมีวางแผนสร้างเขื่อนในน้ำโขงทั้งหมด 26 แห่ง และถ้าสร้างทั้งหมด ถามว่าใครเดือดร้อน เราทั้งหมดเลย เขมรเดือดร้อน **ทุกวันนี้ ถามว่าเราต้องรองกับจีนได้ไหม คำตอบคือไม่ได้** จนบัดนี้ ตอนนี้ถ้าใครไปเชียงแสน จะพบว่าน้ำไม่คงที่แล้วขึ้นอยู่กับทางนั้น เปิดเขื่อน นี่คือปัญหา เพราะฉะนั้น พวกเราถามว่าถ้าหากจะสร้างเขื่อนในพื้นที่ที่คนไม่มีชุมชน จะเอาอะไรคัดค้าน คำตอบคือ คัดค้านไม่ได้เราไม่มีพลัง

กรณีจีนนี้ จะเดือดร้อน Southeast Asia มากมายมหาศาล ถ้าเขาสร้างเขื่อนครบทั้งหมด แม่น้ำโขงหล่อเลี้ยงคนเยอะแยะเลยนะ ไหลมาเวียดนาม ไทย ลาว แล้วก็เขมร อันนี้ก็เนเวศ ถามว่าจีนคิดถึงเนเวศที่ยังผลดีกับคนไหม คำตอบคือไม่ เขาคิดจะเอาพลังงานไฟฟ้าอย่างเดียว ซึ่งพลังงานไฟฟ้าจากเขื่อน น้อยมาก น้อย แล้วระยะยาวก็ไม่คุ้ม World Bank ตั้ง เขาเรียก World Commission on Dam คือ ศึกษาเรื่องเขื่อน เขาพบว่าไม่คุ้มกับการสร้างเขื่อน แต่ก็ยังสร้าง ประเทศไทยก็ระยำครับ คือเราไปซื้อไฟจากลาว แล้วก็สนับสนุนเขาสร้างเขื่อนตลอด

บอล คือไม่ทำในบ้านเราเอง คือ ไปเบียดเบียนเขา

อ.อรรถจักร์ ใช่ ถ้าจะสร้าง โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ผมก็จะบอกให้สร้างกรุงเทพฯ

บอล สร้างสนามหลวง

อ.อรรถจักร์ สร้างติดพารากอนเลย (หัวเราะ) จะได้ไม่ต้องเสียเวลาไหลเข้ามาที่เข้าพารากอนเลย (หัวเราะ)

บอล ไม่ต้องเสียค่า Ft ไม่ต้องแปรรูปมาก

อ.อรรถจักร์ พารา곤ใช้ไฟมากกว่าจังหวัดเกือบ 20 จังหวัด ผมไม่เคยเดินพารา곤 ใหญ่มากใช้ไหม ห้างอะไรใหญ่ที่สุด

ตอบ เซ็นทรัล เวสต์

อ.อรรถจักร์ ใหญ่กว่าเธอ ผมคนบ้านนอกไม่เคยไป (หัวเราะ)

แก้ว หนูก็ไม่ชอบไปค่ะ

ความอยากรวยเป็น common

ขอคนสมัยนี้

ลุงอ้อย อาจารย์ครับ ในมิติของประชากรของโลก ผมว่าเรามองภาพกระแสปัจจุบันเป็นเรื่องของปัจเจก ฉะนั้นการแสวงหาความมั่งคั่งหรือความร่ำรวยจึงเป็นเป้าหมาย อยากรวยเหมือนเป็น common

ในขณะที่ประชากรมากขึ้น ก็หมายความว่ามีความเครียดเพิ่มขึ้น ถ้าสมมติโลกมีอยู่พันคน คงไม่มีมหาเศรษฐีเป็นแสนล้าน เพราะไม่รู้เงินจะผ่านคนมาได้อย่างไร ไซโหมอะ ทีนี้ถ้าสมมติคน 7 พันล้านคน คน 6,999 ล้าน เป็นตัวที่จับจ่ายใช้สอย เพราะฉะนั้น ความเป็นเศรษฐีในอุดมคติก็เกิดได้ง่ายขึ้น 7 พันล้าน กับสัก 500 ล้าน ย่อมสร้างเศรษฐีได้มากน้อยแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นเวลาที่ในส่วนหนึ่งที่ผมตั้งเป็นประเด็นในใจก็คือว่าในเรื่องของจำนวนที่มีผลต่อความคิดที่จะครอบครอง คือ เศรษฐีคงมีที่สักหมื่นไร่ก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรหรอก ถ้าไม่สามารถแปลงตรงนั้นออกมาเป็นตัวกลางที่จะไปครอบครองสิ่งอื่นๆ ได้ ก็คือ เงิน แต่เราไม่มีกระบวนการคิดหรือไอเดียเรื่องของประชากรที่ออกมาทำการรณรงค์ให้แข็งแรง เพราะว่าในสัดส่วนของประชากรผมว่าเห็นชัดอยู่ว่า สร้างเศรษฐี แล้วความเป็นเศรษฐีเป็นอุดมคติ เป็นความใฝ่ฝันของทุกๆ คนบนโลกใบนี้ในยุคปัจจุบันในยุคที่เป็นปัจเจก

ถามว่าซื้อล็อตเตอรี่ทำไม ชาวบ้านซื้อล็อตเตอรี่เพื่อหวังแค่เลขท้ายสองตัวหรือหวังรางวัลใหญ่

บอล รางวัล

ลุงอ้อย จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยที่เอื้อกับความฝันหรือใฝ่ฝันอุดมคติที่อยากจะเป็นกัน ถามว่าทุกคนอยากจะมีสตางค์หรืออยากจะมีอำนาจในการครอบครองสิ่งที่ตัวเองอยากจะทำอะไรไหม อันนั้นผมเชื่อว่าปัจจุบันมีกันทุกคน แต่มาพิจารณาในเรื่องของประชากร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรต่างๆ ที่เข้าไปมีกระบวนการกอบโกยหรือจัดการกับธรรมชาติหรือสิ่ง

(mass / ผู้ชน)

แวดล้อม ถ้าไม่มีเรื่องของแมสเข้ามาเกี่ยวข้อง ผมว่าก็คงไม่ตั้งใจให้เกิดการผลักดันหรือการคิดตรงนี้ขึ้นมาได้ คือเห็นว่าการพูดกันถึงเรื่องของประเด็นเชิงพื้นที่ที่จะอะไรต่างๆ นานา แต่ว่าประเด็นของประชากร ผมไม่ค่อยเห็นเท่าไร มีการพูดเหมือนอย่างการคุมกำเนิด ก็มีกระบวนการที่ให้ตระหนักว่าประชากรที่เพิ่มขึ้นจนจะ อะไรต่างๆ นานา แต่ว่าก็ไม่ใช่เรื่องใหญ่

อ.อรุณจักร์ ครับ เห็นด้วยอะ คือ การเพิ่มประชากรย่อมสัมพันธ์กับเรื่องตรงนี้แน่ๆ คือ มี 2 กระแส กระแสของโนเบลนี่อันหนึ่ง อีกกระแสหนึ่ง คือ กระแสของพวก capitalism with a human face บอกว่าเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น เราต้องแบ่งปันกันมากขึ้น อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งนะ แต่ว่าผมตามน้อย ไอ้กลุ่ม capitalism with a human face นะ

แต่ทำยังไงให้ทั้งโลกเรา รู้สึกว่าเราไม่สามารถถลุงทรัพยากรได้ ไอ้ความรวยของเราไม่ได้เกิดขึ้นจากความเก่งของเรา แต่ขึ้นจากเลือดเนื้อของสังคม ถ้าหากคนทั้งหมดคิดอย่างนี้ได้ การแบ่งปันก็จะสูงขึ้น ไอ้จำนวนคนที่เพิ่มขึ้นยังส่งผลให้การแบ่งปันเยอะขึ้น รัฐก็ต้องช่วย เช่น สแกนดิเนเวีย เก็บภาษีรายได้ตกอยู่ประมาณ 30-50% คนเขาก็ยอมนะ เพราะว่าเขาพบว่าเมื่อเขาเกษียณแล้ว เขาอยู่ได้ ถ้าอย่างนี้การเพิ่มประชากรก็เท่ากับการเพิ่มแรงงานให้กับความเสมอภาค ไม่ใช่ความร่ำรวย ไม่รู้ผมเข้าใจประเด็น point ที่ถูกหรือเปล่า

ลุงอ้อย คือผมมองในพฤติกรรมความอยากของคน ซึ่งแข็งแรงมาก เรื่องของคุณธรรมจริยธรรมนี้เราขีดเส้นไว้อันหนึ่งก่อน คือ เราอาจจะพูดกันในแง่ของความดี แต่ความดีตัวนี้ ผมเชื่อว่ายังไม่แข็งแรงพอที่จะไปผลักดันให้ตัวเองมีจริยธรรมขึ้นมาได้

อ.อรุณจักร์ เราจะสร้างยังไง

ลุงอ้อย คือสมมติว่า อาจารย์ตั้งเป็นประเด็นว่า เราทำให้เห็นว่ากินเค็γκก่อน นี่เรากินเลือดของเกษตรกรที่จ่ายอมนะ ก็อาจจะกระตุ้นเราได้นานถึง 2 นาทีข้างหน้าหรือ 1 วันข้างหน้า แต่ก็ไม่รู้ว่าจะทนแรงเหย้าวน

อ.อรุณจักร์ ของความอรร้อย (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ของความอรร้อยได้แค่วัน แต่เราก็เห็นภาพรวมแล้วว่าเมื่อเวลาที่

เราเจอภาวะที่เราหิว เราก็ไม่ได้เคยนึกถึงตัวคุณค่าทางอาหารหรอก เราก็นึกถึงแต่อะไรที่อร่อยใช้ไหมครับ นั่นก็เป็นพื้นๆ นิสัยที่เรา คือ จริยาของเราทุกคนเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว

บอล การเอาตัวรอดของมนุษย์นะ ผมว่าเป็นสัญชาตญาณ

ลุงอ้อย ไม่รู้คือ ตกเย็นก็ไม่ได้นึกถึงอาหารที่จะมาเสริมสร้าง ก็นึกถึงเหล้า นึกถึงเบียร์ นึกถึงอะไร ถูกไหม อันนี้พูดถึงนะ

แก้ว เราว่าจริง

ลูกบอลพลาสติกกับไขไก่

ลุงอ้อย เมื่อเช้าที่ลุงให้เราโยนฟุตบอลพลาสติก แล้วก็โยนไขไก่ใหม่ ในอาการที่แบบควบคุมฟุตบอลพลาสติก เราจะขว้างยังไงก็ได้ แต่พอเราเปลี่ยนเป็นไขไก่ขึ้นมา เรากลับใหม่

Hatch-U ไม่กล้า

ลุงอ้อย ไม่กล้าเพราะอะไร เราคิดว่าจะแตก แล้วเราทำไมไม่คิดว่า แล้วเราจะมีการขว้างที่ทำให้ส่งผ่านไปโดยที่ละเอียดอ่อนขึ้นล่ะ

อ.อรรถจักร์ อ้อๆ

ลุงอ้อย คือเราเห็นทุกอย่างเป็นฟุตบอลพลาสติก เราลองเอาไขไก่มาเตะสิหรือควบคุมไม่ให้แตกสิ ผมว่าเป็นประเด็นที่เราจะต้องรู้สึกเอา ไม่ใช่คิดๆๆ ไปบนฐานของความคิดต่อๆ กันไปเรื่อยๆ แต่เรายังห่างพิลลิ่งยิ่งห่าง เช่นส์ของความรู้สึกมากขึ้น แล้วจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ยิ่งเป็นสัดส่วนที่ทำให้เราหาประโยชน์จากแมสมมากขึ้น ไขไก่ใหม่อะ ผมว่าไม่มีเศรษฐกิจเกิดขึ้นอีกหนึ่งคน ถ้าประชากรของโลกไม่เพิ่มขึ้น หรือถ้าประชากรลดลงก็จะทำให้เศรษฐกิจลดลง อันนี้ก็มองในแง่ของการกอบโกยนะ แต่ถ้าประชากรเพิ่มขึ้นก็มีโศกที่ว่าจะเท่าไรๆ ก็เหอะ ถ้ารู้จักพอ

อ.อรรถจักร์ รู้จักแบ่งปัน

ลุงอ้อย แต่ความรู้จักพอเป็นจริงได้หรือเปล่า เป็นความจริงหรือเปล่า หรือเป็นแค่ความเชื่อ เราจะทำให้ความเชื่อเป็นความจริงหรือจะทำความจริงให้เป็นความเชื่อ

บอล คำกันอยู่ เชื่อว่าจริงก็จริง ก็ความเชื่อกับความจริงก็อยู่ด้วยกัน

ลุงอ้อย แต่ทั้งหมดเป็นความคิด เท่านั้นไง

อ.อรรถจักร์ ยังไม่ปฏิบัติ

ลุงอ้อย ยังไม่ได้ว่าถูกทำขึ้นมาด้วยสำนึกว่า เหมือนโยนไขไก่ เอ้อ ทำให้รู้สึกเหมือนโยนลูกบอลพลาสติกได้ไหม เราทำไม่ได้นะ

บอล อยู่ที่การกระทำของเรา

อ.อรรถจักร์ ความรู้สึก

ลุงอ้อย ก็ข้างในรู้สึกอะไร เราเคยรู้สึกกับ...เราบอกว่าเราอยากจะดูแลสิ่งแวดล้อม ถ้ามั่นจริงๆ เราก็มั่นเป็นลูกบอลพลาสติกอยู่ดีอะ

อย่างเก่งเรียนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ถ้ามั่นพิจารณาตัวเองจริงๆ คิดออกมาเป็นเชิงเศรษฐศาสตร์ได้ แต่ยังไม่อยู่ในนิยามของอันนั้นหรอก เราแค่พยายามจะไปรู้จักเท่านั้นเอง ต่อเมื่อเราลงมือทำ แล้วเมื่อตื่นขึ้นมาเราเห็นว่าอะไรที่เป็นไปเอง ยังงั้นแหละ ถึงจะเข้าสู่กลไกของความหวังได้ ไม่งั้นก็อยู่บนความคิด คิดบนความคิด พอไปเจอแพรงของความคิดที่ตัดสินใจไม่ได้ เราจะเลือกอะไร เราก็มั่นเลือกไอ้สิ่งที่เป็นความอยาก ตกเย็นเราก็มั่นอยากกินอะไรที่อร่อยไขไก่ใหม่ ไม่ได้เคยนึกถึงว่าครบ 5 หมู่ หรือเปล่า ผมว่าไม่มีใครไปคิดอย่างนั้นหรอก

เราลองแลกเปลี่ยนกันดูนะ เวทีนี้ไม่ใช่เวทีที่จะไปเป็นบ้าหลอมหรือล้าง สมองอะไรกัน ทุกคนมีสมองของตัวเอง แต่ว่าข้อมูลที่เราได้อาจจะจากหลายด้าน จะเป็นจากเหลือง จากแดง จากฟ้า อะไรก็ตามแต่ แต่ว่ากลไกของการพิจารณา เราคนเดียวอาจจะไม่รอด แต่เราอาจจะต้องอาศัยการแชร์กันแบบนี้ แล้วจะทำให้เกิดตัวลักษณะของปัญญาที่จะเป็นแสงสว่างได้นะ อันนี้เป็นแง่คิดเหมือนกัน

ธรรมชาติของมนุษย์ไม่คงที่

ท็อป ก็เลยสงสัยครับว่า ทำไมธรรมชาติของมนุษย์มีความเป็นปัจเจกหรือมีความเป็น common ผมคิดว่าถ้าเราลองมองย้อนเวลากลับไปอย่างสมัยที่เรายังล่าสัตว์ การล่าข้างแมมมอธต้องไปเป็นกลุ่ม การจะเป็นปัจเจกเป็นไปได้ไม่ได้เลย แต่ทำไมถึงเปลี่ยนไป ก็แสดงว่าธรรมชาติจะต้องมีการเปลี่ยนไปตามกาลเวลาที่เดินไป หรือว่าเรามีธรรมชาติของเราที่เป็นฝังอยู่ลึกๆ อยู่แล้วที่เป็น ^(สัญชาตญาณ) instinct

อ.อรรถจักร์ ในทัศนะของประวัติศาสตร์ก่อน คือเราเชื่อที่ไม่มีธรรมชาติของมนุษย์ที่คงที่ ธรรมชาติมนุษย์เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เราไม่พูดถึงธรรมชาติมนุษย์ง่าย ๆ ว่าหิวคืออาการแบบนี้และต้องกินหรือต้องสืบพันธุ์ เราไม่เอาธรรมชาติแบบนั้นนะ แต่ธรรมชาติทางสังคมนี้ไม่มีอะไรที่คงที่ คือไม่มีอะไรที่เมื่อ 2500 ปีก่อนกับเดี๋ยวนี้เหมือนกัน ไม่มี ค่อยๆ เปลี่ยน ธรรมชาติสังคมนะ ไม่ใช่หิวแล้วก็กินนะ คือ จริงๆ หิวก็กิน ก็ไม่คงที่อีก สมัยก่อน กินก็คือกิน เดี่ยวนี้ก็ต้องเลือก เพราะฉะนั้นเวลาคิดถึงธรรมชาติมนุษย์อย่าไปคิดว่ามีก้อนหนึ่งคงที่ แบบที่พระเทศน์นะ ผมคิดว่าไม่มี ก็เลสสมัย 2500 ปีก่อนกับอีกเลส่วนนี้ไม่เหมือนกัน ค่อยๆ เปลี่ยนมา แต่ว่าที่เราเห็นคือเมื่อก่อนเรา ^(เป็นกลุ่ม ร่วมมือกัน) ต้อง collective หมดเลย รวมหมู่ และการรวมหมู่มีผลทำให้เราสร้างสังคมขึ้นมา แต่ช่วงหลัง ^(ปัจเจก) individual ทำให้เกิดการพังมากขึ้น

หนังสือเล่มหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าสังคมอเมริกันพัง ชื่อหนังสือ *Bowling Alone* ^(Robert Putnam) ของพัทธม คือเขาเป็นนักพฤติกรรมศาสตร์แล้วไปศึกษาละเอียดยว่าคนอเมริกันเป็นยังไงบ้าง แล้วเขาพบว่าคนอเมริกันเริ่มว่าเหว่มากขึ้น ฆ่าตัวตายมากขึ้น *Bowling Alone* คือ เล่นโบว์ลิ่งคนเดียวนี้ก็แย่อแล้วละนะ แล้วเขาก็เลยบอกว่าต้องกลับมาสู่การสร้างชุมชนกันใหม่ ในรูปแบบใหม่ๆ ชุมชนแบบเดิม โบสถ์ Alumni สมาคมศิษย์เก่าอะไรอย่างนี้ไม่เวิร์ค อันนี้ก็เป็นชุมชนแบบใหม่ (ชี้พวกเรา)

ท็อป ในเมื่อธรรมชาติเป็นสิ่งที่สร้างได้ เราก็สามารถทำให้คนกลับมาที่มีความเป็น common ก็ยังได้ เราก็สามารถคิดว่าทางออกอย่างนี้จะทำอย่างไร

อ.อรรถจักร์ ผมคิดว่าอย่างนั้น อีลิเนอร์ก็คิดอย่างนั้นว่าจริงๆ แล้วอนาคตคือการสร้าง the common แล้วก็ต้องคิดถึงการสร้าง the common ใหม่ๆ นะ

ท็อป งั้นแปลว่าเราไม่ใช่ว่าจะไม่มีความหวังกันเลย เรามีความหวังแต่เราต้องถามต่อไปว่าแล้วเราจะไปถึงความหวังนั้นยังไง

อ.อรรถจักร์ ซึ่งพี่อ้อยก็พูดว่าจริงๆ แล้วไม่ใช่แค่คิดอย่างเดียว ต้องรู้สึกด้วย แล้วเราต้องแปลความรู้สึกที่เรารู้สึกไปสู่การสร้าง the common สร้างรวมหมู่ สร้างอะไรอื่นๆ เห็นด้วยกับพี่อ้อยว่า คิดอย่างเดียวบางทีก็ไม่เวิร์ค มนุษย์ต้องคิดและรู้สึก ประวัติศาสตร์ความรู้สึกประเทศไทยก็ไม่มีใครศึกษา

ท็อป มีด้วยเหรอครับ เป็นยังไง

อ.อรรถจักร์ ความรู้สึกรักของคนรุ่นนี้กับคนรุ่นผมไม่เหมือนกัน คนรุ่นนี้ความรักนาย ก รักนางสาว ข เพราะนางสาว ข มีหูตอยู่ที่หัว สมมตินะ (หัวเราะกัน) คือ ความรักอีกแบบหนึ่ง คนรุ่นผมหรือก่อนผมนี้ ความรักเริ่มคิดถึงควายกัตัว นากี่ไร่ อันนี้ตัวอย่าง

บอล วิธีการสื่อสารก็ไม่เหมือนกัน สมัยก่อนเขียนจดหมาย

อ.อรรถจักร์ อ้อ history of emotion ในอเมริกามีคนศึกษาอยู่พอสมควร ในอังกฤษก็พอมีแต่ในประเทศไทยไม่มี ซึ่งก็น่าจะศึกษา

ดริ่ม มีเอกสารหรืออะไรให้ศึกษาแบบประวัติ แหล่งข้อมูลของต่างประเทศบ้างหรือเปล่าครับ

อ.อรรถจักร์ งานที่ผมอ่านของมหาลัยตุ๊ก คนเขียนชื่อ Red Lead เขาใช้เอกสารที่เป็นวรรณกรรม เป็นหนังสือพิมพ์ ของเราก็อาจจะมีเยอะนะ เช่นวรรณกรรมก็ได้ นึกถึงวรรณกรรมพวกดอกศอก ดาวพระศุกรีที่นางเอกกับพระเอกต่างชนชั้น แล้วตอนจบก็ไปเจอปานแดงที่กัน อะไรอย่างนี้ แล้วก็กลายเป็นลูก ทั้งหมดเราก็ลองถอดดูสี่สະท่อนความรู้สึกอะไร

พีฟ้า พอดีเคยอ่านเจอ มีคำศัพท์ human ecology ค่ะ อยากรู้ค่ะว่าเป็นการศึกษาด้านอะไร

อ.อรรถจักร์ คือต้องมี prefix/suffix ว่าเจอที่ไหน แต่ถ้าให้เดาโดยศัพท์

(William M. Reddy, Duke University, In the Navigation of Feeling: A Framework for the History of Emotions)

เลยก็คือ ความพยายามที่จะบอกว่าไอ้สิ่งแวดล้อมของเราทั้งหมด อย่างที่ที่
อ้อยพูด ไอ้พูดการเมืองก็เป็น ecology เหมือนกัน ให้ผมเดาเฉพาะศัพท์นะ
แต่ว่าไม่รู้ข้างหน้าข้างหลังก็เลยเดาไม่ค่อยถูก

ลุงอ้อย มีความรู้สึกว่ามันหนึ่งเส้นที่ส่งไปสู่การประพุดมีระดับที่เป็น
instinct เลยใช้ไหมฮะ เช่นเส้นที่บอกว่าต้องหายใจนะ ไม่ต้องสั่ง แต่อีก
เส้นอีกอันหนึ่งที่มาอยู่บน 2 คำที่เรารู้จักกันดีคือ รักกับใคร 2 อันนี้เราก็
แยกกันไม่ค่อยออก อะไรคือใคร อะไรคือรัก มีคนบอกว่ารักคือการให้ ก็ลอง
ดูสิว่าทำไมไม่เอาสัมตำมาฝาก ก็โกรธกันกระพืดกระพืด จะจัดไปอยู่ในคำ
ว่าใคร หรือว่ารัก อะไรอย่างนี้

ที่ตีพิมพ์เรื่องของหนังสือที่จะอ่าน

ผมเคยมีอารมณ์แบบนี้ ว่าเราอยาก หาหนังสือที่บอกอะไรเราหรือมีการศึกษาอะไร ไว้แล้ว แล้วมาบอกเรา แต่ท้ายสุดกลายเป็น ว่าเราต้องสร้างหนังสือเล่มนั้นเอง

ด้วยการเดินทางแสวงหรือค้นคว้าอะไรของเราเองไปเรื่อยๆ เทียบ
เคียงพูดคุยอะไรต่างๆ นานา กลายเป็นหนังสืออันหนึ่ง

เหมือนแต่ก่อนนั่งรถก็เป็นอันว่าเที่ยวก็หลับ แต่เมื่อความรู้สึกข้าง
ในเกิดขึ้นนะ เดียวนี้ไม่เคยหลับเลยนะ อันนี้ไม่ได้หมายความว่า บอกว่าทุก
คนจะต้องเป็น แต่เหมือนกับว่าเรากำลังผ่านสิ่งที่เป็นข้อมูลมหาศาสตร์ตลอด
ระยะทางที่เราผ่านไป เพราะฉะนั้นเวลาเราจะเดินหรือจะอะไรต่างๆ ก็ได้
ชวนพวกเราให้อยู่กับปัจจุบันกันหน่อยนะ เพราะว่ามีสิ่งที่จะทำให้เราได้รู้อีก
ตลอดเวลา ทุกๆ วินาทีที่เราผ่านไป นั่นเหมือนกับเป็นการได้คำตอบ
ด้วยตัวเองว่า หนังสือก็มีแหละแต่ว่าจะก็พินเล่มก็เหมือนยังไม่ใช้หนังสือที่
เราบอกมาใช้สักทีหนึ่ง ก็ผ่านไปเรื่อยๆ ก็เลยคิดว่าเออละ มีหนังสือมาก็เป็น
โอกาสที่ดีที่จะได้อ่าน แต่ว่าถ้าไม่ได้ตั้งเป้าว่าจะต้องมีหนังสือที่จะบอกเรา

ได้ทุกอย่าง กลับมาดูที่ว่าก็ต้องสร้างหนังสืออันนั้นเอง เหมือนกับจะป้องกัน
กันไปมาระหว่างสิ่งที่เราเจอกับตัวเรา

หนังสือก็มีข้อให้โต้แย้ง อันนี้แชร์ในเรื่องของหนังสือนะ เพราะ
ว่าเป็นเหมือนพฤติกรรมที่เรากำลังหาสิ่งที่สำเร็จรูป แล้วก็เปิดเผยทุกอย่าง
ให้กับเราในเวลาที่เราไม่อยากจะต้องไปเสียให้กับอะไรอีกแล้ว เหมือนเวลา
ชีวิตของเราเหลืออยู่นิดเดียว ไม่นานพอที่จะได้สูตรที่จะทำให้ตัวเองเป็นคน
ที่มีคุณภาพขึ้นมา

มีใครมีอะไรแลกเปลี่ยนใหม่ คือลุงอยากจะทำอย่างในภาพ
สังเขปของประวัติของนิเวศที่อาจารย์ศึกษาแล้วก็ใช้ความเป็นตัวของ
อาจารย์เองจัดหมวดจัดหมู่เพื่อให้ดูเข้าใจได้ง่ายขึ้น อันนั้นก็เหมือนความ
พยายามที่จะทำให้การสื่อสารเห็นภาพได้กว้างและก็ได้เร็วขึ้น แต่ยังไม่ถึงตาม
ในทัศนะของลุง หนังสือที่ดีคือหนังสือที่ทำให้เราต้องค้นต่อ ไม่ใช่หนังสือที่
บอกว่า หยุด! ทำตามนี้ นั่นก็ไม่ใช่ความหมายของหนังสือที่ดี

เพราะฉะนั้นหนังสืออย่างไม่ได้เชียร์กันเองนะ ครั้งแรกทีไปเจอ
ชื่อหนังสือ เรากำลังสนใจเรื่องของนิเวศ ไม่รู้จักเลยเพราะเรียนศิลปะ
เรียนเขียนรูป คำว่านิเวศ เป็นคำซึ่งแบบอะไรนักหนา ไม่รู้จักมาก่อนเลย
พอมาทำงานก็ทำให้เราต้องทำความรู้จักกับ แล้วก็ไปเจอหนังสือ *นิเวศ
ประวัติศาสตร์* ยิ่งงงกันใหญ่เลย ก็ซื้อมาอ่านดู ก็ทำให้เห็นว่าเป็นอย่างนั้น
อย่างนี้ ก็เป็นการจุดประกายตัวเอง ก็พยายามสืบเสาะหาคนเขียนนะ ก็ได้รู้
ว่าอ.อรรถจักร์เป็นคนเขียน แต่ก็ไม่รู้ว่าอ.อรรถจักร์นี้อยู่ตรงไหน จนวันหนึ่ง
ไปเจอลูกศิษย์ของอาจารย์ขึ้นมา นี่ๆ หนูเรียนกับอาจารย์มา เฮ้ย! ไปติดต่อกับ
อาจารย์ให้ที ขอเป็นที่ปรึกษาหน่อย เนื่องจากว่าเป็นหนังสือที่ทำให้เรา
ไปค้นอะไรต่อ ก็อยากจะแนะนำให้พวกเราลองหาศึกษา ไม่รู้ยังพิมพ์ในท้อง
ตลาดอาจจะยากแล้วมั้ง อาจารย์มีไหม

อ.อรรถจักร์ อาจจะไม่มีแล้ว

ลุงอ้อย อาจจะไม่มีแล้ว

ทีอป ไปซื้อหนังสือที่ศูนย์หนังสือจุฬาฯ มา มี 5 เล่มฮะ

อ.อรรถจักร์ ยังมีอยู่

จุน มี 5 เล่ม (หัวเราะ)

ท็อป บนชั้น บนชั้น

อ.อรรถจักร์ คาดอาจจะยังมี คือหนังสือผมเป็นหนังสือขายยากครับ (หัวเราะ) พิมพ์ 1,000 เล่ม บางทีขาย 10 ปี (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ก็เป็นความสนใจในวงแคบๆ อยู่ แต่ว่าที่มูลนิธิฯ ก็ยังมีอยู่นะ ก็ยังรักษาไว้ เพราะรู้ว่าหาซื้อยาก เพราะว่าเขาไม่มีพิมพ์ออกมา (หัวเราะ) แต่ว่าที่เกริ่นเรื่องนี้มาก็เห็นว่าตอนนี้เราก็มารู้จักผู้เขียนไ้ตรงนี้อาไว้ แล้วก็เล่าทุกอย่าง อย่างภายในเวลาไม่ถึงชั่วโมงให้เราเห็นภาพ ก็คิดว่าไอ้เรื่องของประเด็นการค้นคว้าน่าจะเป็นเรื่องของการจุดประกายกันต่อไป

ส่วนอาจารย์อย่างนี้เมื่อไหร่ก็นำในตอนที่แรกๆ ก็ในอีกเล่มหนึ่งคือ *Japanization* ที่อาจารย์เขียน ก็เป็นเรื่องของไม้ไขประเทศไทยหรือมัง แต่เขาก็มีผลต่อวิถีคิดอะไรก็เหมือนกัน อันนี้ก่อนจะหมดเวลา อาจารย์มีอะไรแนะนำสั้นๆ เกี่ยวกับ Japan (หัวเราะ)

อ.อรรถจักร์ ไม่มีอะ (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ไม่มีนะ คือก็ อย่างโดยส่วนตัว ก็มีความนิยมญี่ปุ่น แต่ในยุคที่ตัวเองเรียนมหาลัยต้นๆ นี่เป็นยุคที่นักศึกษาต้องปฏิเสธญี่ปุ่น

อ.อรรถจักร์ ต่อต้านญี่ปุ่น

ลุงอ้อย สินค้าญี่ปุ่นนี่ ใครซื้อนี่ มึงเป็นนักศึกษาหรือเปล่าเลย นั่นต่อต้านกันแข็งแรงมากเลย แต่วันนี้กลับกันหมด ก็เราก็เลยมีความรู้สึกที่ว่าที่เป็นของแข็งหรือของแข็งแรงก็ทำลายยากนะ ไอ้การคิดตอนนั้นอาจจะถูกปลุกหรืออะไรก็ตามแต่

เมื่อวานเราไปบ้านพ่ออ้อยที่ทำของเล่น ถ้าเราไปเจอพ่ออ้อยญี่ปุ่นนะ การจัดวางของทั้งหมดอาจจะอยู่ในอีกอารมณ์หนึ่งเลย ความเป็นสัดส่วน ความดูง่าย ความอะไรต่างๆ นานา อันนี้จะเห็นว่าตรงไหนแหวนได้ก็แหวนตรงไหนวางได้ก็วาง ไข่มะ แต่ของเขาวางบ๊อบ เขาก็เอ...ตรงนี้จะดีกว่าตรงนี้ใหม่ มีการคิดซ้ำเข้าไปอีกทีหนึ่ง อันนี้โดยสำนึกนะ ไม่ใช่โดยข้อบังคับ อันนี้ก็เทียบเคียงให้เรานึกถึงว่าค่าญี่ปุ่นไม่ได้แปลว่าชาติญี่ปุ่นหรือภาษาญี่ปุ่นหรือ แต่แปลว่าลักษณะชนิดหนึ่งที่มีบริบทของความงามแบบนี้อยู่บนโลก

ใบนี้ ล้านนาก็มี ถ้าเรามองในแง่ของความหลากหลาย เราก็จะสามารถ ในส่วนตัวนะ ถ้าเรามองความหลากหลายได้ เราก็น่าที่จะเข้าไปสู่ความหมายของนิเวศได้เหมือนกัน แต่ถ้าเรามองในแง่ของปัจเจกหรือ individual หรือบางอย่างที่เป็น ^(หนึ่งเดียว) mono ลุงเชื่อว่าเราจะเข้าสู่ความหมายของนิเวศลำบากมากเลย เพราะนิเวศมีปัจจัยคือความหลากหลาย

ทีนี้เรามาดูด้านมนุษย์ นิเวศของมนุษย์อย่างที่ว่าฝายพุดถึงเมื่อไหร่ โดยความเข้าใจก็คงพยายามปลุกหรือทำให้เห็นเรื่องของบริบทของความเป็นมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกับอะไรต่างๆ นานา อาจถูกพุดในวันนี้เพราะว่ามีความอ่อนแอในเรื่องของการอยู่ร่วม แต่มีความแข็งแรงในการดึงประโยชน์เอามาเป็นส่วนตัวมากขึ้นอย่างนี้เป็นต้น อาจจะเป็นอย่างนี้ในความเข้าใจของตัวเอง

ตั้งใจว่าเที่ยงก็จะยุติเนอะ มีใครมีประเด็นอยากถามไถ่อาจารย์อีกไหมครับ

เตา อยากรู้เรื่องญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยคามาคุระไปถึงเซ็นโงกุ มีสงครามการเมืองมาเยอะแยะมากมาย แต่ทำไมญี่ปุ่นเขายังดำรงราชวงศ์เอกภาพของเขาได้ แต่ถ้าอย่างในไทยเราอยุธยา 400 ปีแบบเปลี่ยนราชวงศ์ไปก็ราชวงศ์แล้วก็ไม่รู้

อ.อรรถจักร์ อีกครึ่งชั่วโมง (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ให้ 10 นาทีอาจารย์ (หัวเราะ)

อ.อรรถจักร์ อย่าคิดว่าอยุธยาเปลี่ยนราชวงศ์เยอะ ไม่มากนัก คืออยุธยา 451 ปี ตอนปลายนี่คือราชวงศ์ปราสาททอง ตรงกลางก็เป็นของพระนเรศวรของพวกสุโขทัยเก่า 3 ราชวงศ์เอง ไม่มากนัก

ในขณะที่เดียวกันของญี่ปุ่นเอง ถ้าพุดถึงในสมัยบากูฟู เนื่องจากจักรพรรดิไม่มีอำนาจเป็นเจ้ร็ด เขาก็เลยไม่แย่ง ดังนั้นถ้าหากดูเงื่อนไขแล้วจะพบว่า ถ้าหากจักรพรรดิเป็นเจ้ร็ดก็ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง และขณะเดียวกันรัฐบาลบากูฟูเองก็จะสร้างพันธมิตรไว้ ดูหนึ่งเรื่องเจ้าหญิงอัสตี้ก็เห็น เขาก็พยายามจะสร้างสายสัมพันธ์ คือ น่าสนใจที่เราจะศึกษาสิ่งที่พุดคือ

เราไม่ได้พูดถึงญี่ปุ่น แต่เข้าใจเงื่อนไขทั้งหมดที่สร้าง ผลิตภัณฑ์หนึ่งขึ้นมา ระบบคิดชุดหนึ่งมา ใ้ตรงนี้น่าสนใจ

เห็นด้วยที่ที่อ้อยบอกหนุ่มน้อยว่า ไม่มีหนังสือเล่มไหนบอกกับเราหมด ท้ายสุดหนังสือทุกเล่มเป็นเพียงทางผ่าน เป็นเพียงข้อมูลที่เราจะต้องเดินต่อ ถ้าไม่มันแล้วก็ไม่มีความหมายที่เราจะอ่านหนังสือ ไม่มีอะไรตอบเราได้ และระหว่างทางนี้สำคัญ อย่างนึกถึงแค่ปลายทาง เป้าหมาย ระหว่างทางนี้ก็มีความสำคัญมาก คงต้องช่วยกันสร้างกันอีกเยอะครับ โดยเฉพาะสายสิ่งแวดล้อม สายสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์นี้ต้องช่วยสร้างกันอีกมากมาย มหาศาล เรื่องญี่ปุ่นนี่อยากจะคุยแต่ว่าต้องยาว (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ไว้จัดเป็นตอนพิเศษไหม

เต๋ ก็กระต่ายไปญี่ปุ่น (หัวเราะ)

ลุงอ้อย ลุงมีวิธีนะ เอาอาจารย์อรรถจักร์มานั่งแล้วก็เหมือนกับได้ไปญี่ปุ่น (หัวเราะ) ว่า เลย์โซมะ (หัวเราะ) แต่ว่าอย่างที่บอกไปคือ เวลาเราจะไปไหนทั้งที่ เราเอาความอยากไปตั้งใช้ใหม่ ไม่รู้แต่ละคน ญี่ปุ่น อาจจะคล้ายกันต่างหาก หา common ของญี่ปุ่นได้เปล่า อยากจะไปรู้จักเขาใช้ใหม่ แต่ว่าการรู้จักเขาบางทีการไปใช้เทคนิคของทีโอปกี้ได้นะ อธิษฐานทุกวันๆ (หัวเราะ) เขาก็ได้ไปญี่ปุ่น

บอล ต้องอธิษฐานทุกวัน ถึงจะได้ไปญี่ปุ่น

ลุงอ้อย อะนะ

common กับปัจเจกของคอนสาย

ศิลปะ

เต๋ พอได้เห็นลุงอ้อยพูดเกี่ยวกับความเป็นปัจเจก แล้วก็อย่างที่อาจารย์อธิบายตอนแรก ที่บอกว่าจะต้องเป็น common แล้วอย่างของที่ผมเรียนอย่างนี้ คืออย่างสายที่ผมเรียนเขาจะพยายามเน้นเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกชนกับนักศึกษาแต่ละคนมากๆ แล้วอย่างนี้ถ้าเกิดว่าคนที่เขาเรียนสายอย่างนี้มา เขาจะเข้าถึงความเป็น common ยากขึ้น อย่างผมก็ถูกเน้นมากๆ เลยว่า คนแต่ละคนต้องมีลักษณะเฉพาะของตัวเองรวมทั้งแบบว่า (ลุงอ้อย: เขาเรียนศิลปะ) ทั้งอาจารย์ที่เวลาพูดอะไรอย่างนี้ ก็เหมือนกับว่าอาจารย์จะคอยบอกอย่างสังคมในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วก็เวลาเดินไปตามท้องถนนเราแทบไม่รู้เลยว่า คนไหนเป็นคนไหน แล้วการที่เราจะรู้ได้ว่าเราเป็นใครในสังคม เหมือนกับว่าเราพยายามที่จะหาที่ทางของเราให้คนอื่นเขารู้จักเรา แล้วการที่ทำอย่างนี้จะเป็นสิ่งตรงกันข้ามแล้วก็ทำให้เรารับรู้กับอย่างที่เราบอกเมื่อก็ได้หรือเปล่า ได้ง่ายหรือเปล่า

อ.อรรถจักร์ ประการแรก common ไม่ได้แปลว่าเหมือนกันนะ ถ้ามองว่างานศิลปะทั้งหมดเติบโตจาก common ใหม่ ผมคิดว่าเติบโตจาก common แล้วเราแตกขึ้นมา ดังนั้นการแชร์ในเรื่อง common นี้เป็นเรื่องปกติของศิลปินซะด้วยซ้ำไป นึกถึงเวลาเราเรียนเทคนิคของภาพเขียนของสกุลงหนึ่งและอื่นๆ ทั้งหมดนี้คือของ common ที่ทุกคนร่วมกัน และลักษณะพิเศษของงานของศิลปินนั้นต่างหากที่จะเติบโตจาก common ดังนั้นเราจะต้องเรียนรู้สิ่งที่เป็น common ร่วมกันเสมอ อันที่สอง ผมว่างานศิลปะสมัยใหม่ เริ่มเป็นงานศิลปะที่ไม่ใช้ทักษะ ไม่ใช่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะ แต่ใช้การคิด คิดเพื่ออะไร เพื่อที่จะทำให้กระตุ้นให้คนจำนวนมากคิดถึงความคิดความงามความจริง เช่น happening art ผมคิดว่าท้ายสุดคืออะไรคือลงไปกระตุ้น common นะ

เต๋ ต้องบอกก่อน อันนี้ที่ผมพูด คือ ผมไม่ได้พูดในฐานะว่าตัวเองทำงาน

ศิลปะ แต่ที่ผมพูดก็คือว่า พวกผมมักจะโดนบอกล้อๆ ว่าคุณต้องมีวิธีคิดที่แบบหมายความว่าอย่างคนอื่นสิ่งที่เขาทำกันมาก็คือเขาทำกันมาแล้ว การที่คุณจะขึ้นมาเป็นที่รู้จักของคนอื่นหรือของคนในสังคมได้ คุณต้องคิดให้แตกต่างแล้วก็ต้องทำให้ตัวเองเป็น ^(ต้นแบบ ต้นฉบับ) original ของตัวเอง นี่ผมพูดในฐานะที่โดนปลุกฝังมาอย่างนี้ ไม่ได้พูดเกี่ยวกับว่างานศิลปะอะไรพวกนี้เลย

อ.อรรถจักร์ แม้งานวิชาการหรือทั้งหมดนี้ก็คือว่าเราก็ต้องคิดถึง original ทั้งหมดนะ original จะแปลว่าอะไรก็อย่างต้องแหวกออกมา แต่ถามว่า การคิดแบบนี้ทำให้เราเป็นปัจเจกใหม่ ผมคิดว่าถ้าเรารู้ว่าเราสร้างจาก ground อะไร ก็ไม่น่าเป็นห่วงเท่าไร แต่อย่าลืม ผมคิดว่าศิลปินโดยส่วนใหญ่แล้วจะรู้สึกกับสิ่งที่เรียกว่าเป็นสังคม แต่ว่าจะไม่ค่อยคิดกับ... คือเพื่อนผมก็เป็นพวกจบศิลปากรอยู่วิจิตรศิลป์ ทีนี้ ท้ายสุดจำนวนหนึ่งจะพบว่าจริงๆ แล้วไม่มีอะไรที่เกิดขึ้นในสูญญากาศ แต่ท้ายสุดศิลปินนี้เขาพูดกันได้เยอะมาก เเนอะ เถียงกันได้ (หัวเราะ)

บอล เหมือนกันเลย อาจารย์เคยพูดว่าแบบ ศิลปินก็เหมือนขโมย แต่ไม่ใช่โจร ขโมยมาแต่ทำให้งายเป็นของตัวเอง คือทุกอย่างเขามองเหมือนขโมย ผมพูดไม่รู้ เหมือนโจรดีๆ นี่เอง แต่ว่ามีชั้นเชิงที่จะใช้ในการสร้างสรรค์

อ.อรรถจักร์ ต้องถามพี่อ้อย พี่อ้อยเรียนมาทางด้านศิลปะ (หัวเราะ)

ลุงอ้อย เขาเป็นว่า ก็เป็นความคิดนะ ก็เป็นความคิด คือเคยมีความพยายามที่แบบว่าจะต้องทำอะไรให้เป็นไทย

บอล ทุกคนเหมือนที่เรียนศิลปะมาคิดเหมือนกันว่าจะทำอะไรที่ไม่ต้องเหมือนนะ ไม่ต้องเหมือนๆๆ ไม่อยากเหมือนคนอื่น

ลุงอ้อย ไม่ต้องทำก็ไม่เหมือนอยู่แล้ว (หัวเราะ) พอทำต้นเหมือน แล้วจะไปทำทำไม ใช่ไหม ก็เขาบอกว่า อย่างสมัยที่ลุงเรียนนะบอก มีภาควิชาที่แบบว่าสร้างความเป็นไทยขึ้นมาเลย ท้ายสุดก็มีอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่าทำยังไงก็ไม่เป็นฝรั่งหรอก คือ เอเชียสไตลของฝรั่งมาทำอะไร ทำยังไงก็ไม่เป็นฝรั่ง ใช่ไหม เป็นของโดยบริบทอีกหลายอย่างที่หุ้มเราอยู่ เพราะฉะนั้นไม่ต้องกังวลว่าจะมีความเป็นปัจเจกหรือความเป็นตัว มีของอยู่แล้วโดยธรรมชาติ แต่พอเราไปจัดการกับปั๊บ ก็เสียทั้งความเป็นสากลและเสียทั้งความเป็นปัจเจก เป็น

อะไรก็ไม่รู้เลยทีนี้ ึ่งไปหมดเลย เพราะว่าความคิดบงการของ เราที่งั้นงี่ไปมากมายมหาศาล ซึ่งกว่าที่จะมีเซ็นส์อย่างนี้ในมนุษย์ได้ใช้เวลา 3 พันล้านปีนะ ไม่ใช่แค่ล้านนา สุโขทัย ออยุธยา รัตนโกสินทร์นะ อันนี้เป็นช่วงที่แทบไม่เห็นสเกลในเวลาของชีวิตเลย ไม่ต้องไปดิ้นหาความเป็นอะไร ทั้งปัจเจกหรือเอกลักษณ์หรืออะไร ทำอะไรก็ไม่โกหกตัวเอง ลุงว่าน่าจะเป็นที่สุด

บอล คือตอบตัวเองดีกว่า

ลุงอ้อย คือใครจะคิดยังไงก็เก็บเอามาเป็นคลังนะ แล้วสมองก็ทำงานของมันเองได้เพราะว่ามีวิวัฒนาการมา 3 พันกว่าล้านปี

บอล ตอบเราดีกว่าว่าเราต้องการอะไรมากกว่าหรือจะยังไง

ลุงอ้อย เราจับความรู้สึก คือ เอาเซ็นส์ของเราให้เห็นก่อน ไม่งั้นเราจะเห็นความคิดหมดเลย แล้วความคิดที่พาเราไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม ก็เมื่อวานอย่างที่เรารู้สึกของคุณมาลา คำจันทร์ ใช่ไหม ที่พูดถึงสายน้ำใช่ไหม สายน้ำที่มาถึงจุดๆ หนึ่งแล้วก็ไป เป็นอย่างนั้น กระแสเป็นอย่างนั้น ไม่สามารถที่จะมีของเดิมมาอยู่ในที่เดิมในเวลาใหม่ได้เลย เลื่อนของไปเรื่อย แต่ทีนี้เราจะให้เลื่อนไปในทิศทางไหน ใช่ไหม ปัจจุบันนี้ก็พูดกันมากในเรื่องของมีใครบ้างที่เลือกที่จะเชื่ออะไรด้วยตัวเองได้บ้าง ก็เป็นเรื่องใหญ่ที่ไปคิดกันต่อเอาเองก็แล้วกัน ถ้าพูดเดียวเราจะใช้เวลาเยอะนะ เอาเป็นว่าตัดความตัดบทมีใครมีคำถามอะไรก็เขียนๆ เอาไว้ก็แล้วกันจริงๆ แล้ว เวลาของอาจารย์ก็คงหาได้ไม่ยาก แต่เวลาที่เราจะสัญจรถูกกำหนดเอาไว้ด้วยเหมือนกัน

เดี๋ยววันนี้เราจะไปม่อนล้าน เป็นทางดินต้องใช้เวลานิดนึง ก็เลยอยากจะทวนเวลา เอานะ ถ้าอย่างนั้นก็ คำถามต่างๆ เขียนเอาไว้ก็แล้วกัน แล้วก็ส่งมาให้อาจารย์ช่วยขบแล้วก็ในวันข้างหน้าถ้าเราอยากจะทำในมิติที่ครอบคลุมย้อนไปถึงประวัติศาสตร์ด้วย แล้วไปอนาคตด้วยได้ก็พูดแทนอาจารย์นะ อาจารย์เคยสัญญาว่ายินดีที่จะพูดคุยกับพวกเรา แล้วเราก็คงจะมีหลายๆ มาสเตอร์ที่มาช่วยให้เราได้ขบได้คิดนะ วันนี้นักต้องชวนพวกเราให้กำลังใจอาจารย์สอนต่อไป แล้วก็ขอบคุณอาจารย์ด้วย

ทุกคน ป่าน ป่าน ผู้สันทน

ลุงอ้อย ป่าน ขอตัวแทน (หัวเราะ) ในฐานะตัวแทนนะ เปลี่ยนคนก็ได้นะ

ปาน เปลี่ยนคนก็ได้

เต่า หยินๆ

ลุงอ้อย นี่เรานั่งให้กำลังใจกัน ใช้ความรู้สึก จินก็ขอบคุณอาจารย์กัน

ทุกคน ขอบคุณค่ะ ขอบคุณครับ

ลุงอ้อย เห็นไหมนี่คือมรดกที่ถูกทิ้งไว้ให้ทำให้ทุกอย่างง่ายขึ้น แค่ว่า
เดียว (หัวเราะ)

อ.อรรถจักร์ ขอบคุณมากครับ

รับรู้
เรียนรู้
เพื่อโลก